

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE
FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD
Institut komunikačních studií a žurnalistiky
Katedra mediálních studií

ANALÝZA A POPIS ZPRAVODAJSTVÍ
RÁDIA BLANÍK
Diplomová práce

Praha 2021

Bc. Veronika Chraščová

Autor práce: Bc. Veronika Chraščová

Vedoucí práce: PhDr. Josef Maršík, CSc.

Rok obhajoby: 2021

Bibliografický záznam

CHRAŠŤOVÁ, Veronika. *Analýza a popis zpravodajství Rádia Blaník*. Praha, 2021. 80 s. Diplomová práce. Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut komunikačních studií a žurnalistiky. Katedra mediálních studií. Vedoucí práce PhDr. Josef Maršík, CSc.

Rozsah práce: 120 654 znaků s mezerami

Abstrakt

Tato diplomová práce se zabývá proměnou zpravodajství Rádía Blaník. Cílem bylo zanalyzovat a zhodnotit reálné zpravodajské relace, které stanice odvysílala. Téma jsem zasadila do teoretického a historického kontextu. Stěžejní je ale v mé práci analytická část.

Zkoumání jsem podrobila relace všech tří modelů, které Rádio Blaník v průběhu své existence používalo. Zároveň mě zajímal proces výroby zpráv a důvody, proč k tak zásadní a unikátní změně, jako je přechod na nový zpravodajský formát, opakovaně došlo.

Pozornost jsem věnovala nejen proměnám technického rázu, ale brala jsem ohled i na cílovou skupinu rádia a obraz, kterým se snaží stanice prezentovat v mediálním prostoru. Zajímalo mě totiž, jestli Rádio Blaník postupně nerezignovalo na svou pozitivitu a regionalitu.

V teoretické i analytické části jsem čerpala informace především z osobních rozhovorů s vedením rádia, archivu stanice a vlastních zkušeností, které jsem během práce v Rádiu Blaník získala.

Klíčová slova: Rádio Blaník, rádio, komerční médium, zpravodajská relace, proměna zpravodajství, analýza zpravodajství

Abstract

This thesis deals with the transformation of the Radio Blaník newscast. The aim was to analyse and evaluate the real newscasts broadcast by the radio station. I addressed the topic in a theoretical and historical context. Nevertheless, the analytical part is crucial in my thesis.

I have examined newscasts of all three models used by Radio Blaník during its existence. At the same time, I was interested in the process of news production and the reasons why such a fundamental and unique change like a new newscast format has taken place repeatedly.

I not only paid attention to technical changes, but I also took account of the radio target group and the image that the radio station attempts to present in mass media. I was interested whether or not Radio Blaník has gradually given up its positive and regional nature.

In both the theoretical and analytical part, I collected information mainly from interviews with radio station managers, radio station archive, and my own experience that I have gained during my work for Radio Blaník.

Keywords: Radio Blanik, radio, commercial medium, newscast, change of newscast, analysis of newscast

Prohlášení

1. Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracovala samostatně a použila jen uvedené prameny a literaturu.
2. Prohlašuji, že práce nebyla využita k získání jiného titulu.
3. Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna pro studijní a výzkumné účely.

V Praze dne 1. května 2021

Veronika Chraščová

Poděkování

Tímto bych ráda poděkovala vedení Rádia Blaník za ochotu poskytnout mi informace potřebné ke zpracování této práce. Dále děkuji PhDr. Josefu Maršíkovi, CSc. za cenné rady. Za užitečné konzultace jsem rovněž vděčná Mgr. Jitce Chraščové. V neposlední řadě děkuji za podporu Viliamu Chrenkovi, Dagmar a Viktorovi Balážovým a celé své rodině.

OBSAH

ÚVOD	10
I. TEORETICKÁ ČÁST	12
I. I. ZÁKLADNÍ POJMY	12
I. I. I. ZPRAVODAJSTVÍ	12
I. I. II. ZPRÁVA	13
I. I. III. TYPOLOGIE ZPRAVODAJSTVÍ	14
I. I. IV. PŘÍBĚHY ZE ŽIVOTA	16
I. I. V. PROCES VÝBĚRU ZPRÁV	17
I. I. VI. NOVINÁŘ	18
I. I. VII. VLIV OSOBNOSTI NOVINÁŘE NA JEHO PRÁCI	19
I. II. ROZHLAS	19
I. II. I. ROZHLASOVÉ ZPRAVODAJSTVÍ	19
I. II. II. ROZHLASOVÁ ZPRÁVA	21
I. II. III. TYPY ROZHLASOVÝCH ZPRÁV	22
I. II. IV. TYPY ZPRAVODAJSKÝCH RELACÍ	23
I. III. TECHNICKO – KULTURNÍ VÝVOJ ROZHLASU U NÁS	25
I. III. I. PRVNÍ POKUSY	25
I. III. II. PRVNÍ ZPRAVODAJSTVÍ	26
I. III. III. ROZHLAS VE DRUHÉ SVĚTOVÉ VÁLCE	26
I. III. IV. ROZHLAS PO VÁLCE	27
I. III. V. ROZHLAS PO KOMUNISTICKÉM PŘEV RATU	28
I. III. VI. ROZHLAS V ÉŘE NORMALIZACE	28
I. III. VII. ROZHLAS PO ROCE 1989	29
I. III. VIII. ROZHLAS V NOVÉM MILÉNIU	30
I. IV. KOMERČNÍ ROZHLASOVÉ VYSÍLÁNÍ	32
I. V. RÁDIO BLANÍK	34
I. V. I. HISTORIE	34
I. V. II. SOUČASNOST	35
I. V. III. SOCIÁLNÍ SÍŤ, INTERNET	36
I. V. IV. PROPAGACE, REKLAMA	36
I. V. V. ZPRAVODAJSTVÍ 1999–2016	37
I. V. VI. ZPRAVODAJSTVÍ 2016–2019	39
I. V. VII. ŽIVÉ VYSÍLÁNÍ Z POHLEDU ZAMĚSTNANCŮ	42

I. V. VIII. ZPRAVODAJSTVÍ PO R. 2019	42
I. V. IX. VÝBĚR TÉMAT DO ZPRAVODAJSTVÍ.....	44
I. V. X. NYNĚJŠÍ PRÁCE ZPRÁVAŘŮ A REDAKTORŮ	45
II. PRAKTICKÁ ČÁST	47
II. I. METODOLOGIE VÝZKUMU	47
II. II. VÝZKUMNÉ OTÁZKY.....	48
II. III. PŘEDMĚT ZKOUMÁNÍ	48
II. IV. ZKOUMANÁ JEDNOTKA	49
II. V. HYPOTÉZY.....	49
II. VI. KATEGORIE PROMĚNNÝCH	49
II. VII. VYHODNOCENÍ ANALÝZY	54
II. VII. I. ANALÝZA MODELU Č. 1 (1999–2016)	54
II. VII. II. ANALÝZA MODELU Č. 2 (2016–2019).....	57
II. VII. III. ANALÝZA MODELU Č. 3 (2019 – doposud).....	60
II. VII. IV. VYHODNOCENÍ HYPOTÉZ	64
II. VIII. JAZYKOVÁ ANALÝZA	68
ZÁVĚR.....	71
SUMMARY	73
ZDROJE	75
SEZNAM GRAFŮ	77

ÚVOD

Ve své diplomové práci se věnuji zpravodajství Rádía Blaník. Zajímat mě bude především, jak se v průběhu let měnilo, jaká byla a jsou jeho specifika a jak se vyvíjela práce redaktorů.

Rádio Blaník je dlouhodobě jednou z nejposlouchanějších regionálních stanic v Česku. Způsobem, jakým funguje, je unikátní. Přesto neexistují publikace, které by podrobně a komplexně mapovaly jeho historii, vývoj i současnost. V této práci se proto pokusím podat ucelený obraz alespoň jedné ze stěžejních částí tohoto rádia – zpravodajství.

Jde o každodenní a velmi důležitou náplň vysílacího programu. Ve způsobu, jakým funguje, je velmi jedinečná. Úplně první zpravodajský systém si nechala stanice vytvořit při svém zrodu takzvaně na míru. Šlo o originální model, který do té doby neměl obdoby. Zahrnoval sedm různých relací, které se v jednu chvíli vysílaly v sedmi různých oblastech České republiky tak, aby pokryly téměř celé její území.

Tento model fungoval celých 17 let. Přestože byl vytvořen speciálně pro tuto stanici, nesl s sebou i některá negativa, která v této práci rozeberu, a která vedla ke změně v roce 2016. Část do té doby zcela předtáčeného zpravodajství najednou načítali zprávaři živě. Na regionální úrovni zůstal zachován původní systém, zprávy s celostátním dosahem se ale díky živému vysílání staly více aktuální. Ve zprávách přibyl prostor pro improvizaci a rychlé reakce na momentální dění.

Teď už je ale jasné, že šlo pouze o mezistupeň, který měl vést k další změně. Napůl předtáčený a napůl živý model byl pouze pomalým a opatrným přechodem k nynějšímu formátu zpravodajství Rádía Blaník. Ten se přiblížil k podobě relací, které dnes využívá většina komerčních rádií – několik zpráv s celostátní důležitostí a občasným přesahem do zahraničí ve zcela živé prezentaci.

Na regionální informace se ale stanice přesto snaží nerezignovat. Dostihnout se je pokouší regionálními bloky, do hlavních relací se ale dostane takových zpráv oproti předchozím modelům minimum.

A právě zaznamenání této odvážné, unikátní a zajímavé proměny na pozadí teoretického kontextu a historického vývoje rádiového vysílání i samotné stanice jsem si dala za cíl v diplomové práci. Při její tvorbě budu vycházet převážně z osobní komunikace se členy vedení Rádía Blaník i ze své zhruba tříleté praxe, kterou jsem v rádiu strávila na pozici zprávařky.

Znám proto dobře prostředí stanice, strukturu redakce i organizační a ideologický řád redaktorů. Dva ze tří zpravodajských modelů, které v této práci popíšu, jsem si navíc mohla osobně vyzkoušet a detailně poznat jejich výhody i nevýhody.

Mým cílem je překročit parametry strohého akademického textu a poskytnout nad rámec takový vhled do zpravodajství Rádía Blaník, který běžný pozorovatel nemůže zvenčí zaznamenat.

I. TEORETICKÁ ČÁST

V této části formuluji základní pojmy týkající se tématu diplomové práce. Definuji rozhlas jako médium, zvláštní pozornost věnuji rozhlasovému zpravodajství. Zabývat se budu i charakteristikou a specifiky rozhlasové práce. V neposlední řadě se samozřejmě zaměřím na Rádio Blaník – jeho historii, priority, proměny zpravodajství a práci jeho zaměstnanců.

I. I. ZÁKLADNÍ POJMY

I. I. I. ZPRAVODAJSTVÍ

„Zpravodajství je zároveň vědomou novinářskou činností i konkrétním, viditelným a slyšitelným výsledkem této činnosti, která se manifestuje v obsahu novin, časopisů, rozhlasu, televize i tzv. nových médiích.“ (Osvaldová, 2011, 19)

Termín zahrnuje hledání a výběr informací a jejich následné sdělování recipientům. Mělo by se jednat o podstatná a společensky rozmanitá fakta – právě na nich totiž zpravodajství stojí. Společnost by díky nim měla být schopna utvářet si vlastní názory. Zpravodajství tak nemá nahrazovat skutečné vědění a nemělo by sloužit ani k pouhému přejímání informací. Ty je totiž potřeba ověřit a dávat do souvislostí.

Postupem času procházelo zpravodajství společenským i technologickým vývojem. Nejen že získávalo důležitější a stabilnější postavení, ale měnila se i jeho funkce. Zatímco prvotní úlohou bylo hlavně informovat, dnes už mezi jeho úkoly patří i bavit. (Osvaldová, 2011, 20)

Výběr zpráv, které dané médium zprostředkuje publiku, se váže primárně na čas. Jde především o zprávy, které se staly před malou chvílí, v daný den nebo v nedávné době. Zároveň ale nemusí nutně jít pouze o ryze nové události. Média informují také o aktuálním vývoji v dlouhodobých kauzách a o jejich následném závěru.

V rozhodování, kterou informací dané médium publiku zprostředkuje, hraje roli gatekeeping¹. Podle Pamely Shoemakerové stojí proces výběru informací na pěti úrovních kritérií. První je individuální úroveň, tedy redaktorovy nebo editorovy představy o tom, zda je daná zpráva hodna uveřejnění (zda je dostatečně důležitá) s přihlédnutím k vhodnosti pro dané médium, ve kterém bude zpráva publikována. (Shoemaker, Reese, 1996, 106)

¹ *GATEKEEPING* – proces výběru informací, na jehož základě jsou události vypouštěny do médií a zprostředkovávány publiku.

Na další úrovni jsou mediální rutiny, díky kterým jsou média předvídatelná. Redaktoři tak zveřejňují události, které jsou pro publikum přijatelné nebo pro které mají dostatek důkazů a informací.

Podle Shoemakerové také záleží na typu média, ve kterém zpráva vyjde. Jiná témata řeší denní tisk, jiná týdeníky a jiná televize nebo rádia. Událost, která je vhodná pro rádiové vysílání, tak nemusí být vhodná pro televizi nebo tisk a samozřejmě naopak. Úroveň organizace v sobě zároveň zahrnuje několik struktur takzvaných gatekeeperů – zprávy nebo témata musí v redakci často projít více kontrolami. Daný příspěvek tedy kromě jeho autora vidí před vysíláním nebo vydáním například ještě editor a šéfredaktor, v případě televize a rádia i moderátor.

Vliv na uveřejnění zprávy má také extramediální úroveň, tedy vlivy, které na média působí zvenčí. Jedná se například o aktuální ekonomickou nebo politickou situaci.

V neposlední řadě se pak na výběru podepisuje ideologická úroveň. Média jsou často nucena své příspěvky přizpůsobit dané vládnoucí ideologii, například komunismu nebo kapitalismu.

Shoemakerová tak těmito úrovněmi dokazuje, že zpravodajství jako takové nikdy není čistě objektivní. Výběr zpráv často podléhá subjektivním úsudkům.

I. I. II. ZPRÁVA

Zpráva je základním kamenem zpravodajství. Jeho psaná forma je nejstarším žurnalistickým útvarem. Je to informace o tom, co se stalo, stane nebo o změně stavu. Obsahuje fakta nebo myšlenky, které pouze konstatuje a zprostředkovává. Není v ní prostor pro subjektivní názor ani komentář.

„Při vymezování zprávy jsou jako její základní vlastnosti zdůrazňovány aktuálnost, novost, zajímavost, významnost (pro určitý, různě široký okruh recipientů), správnost věcná i v souvislostech. Fakta ve zprávě mohou být nová absolutně (pokud se věc udála poprvé) nebo relativně (pokud se o věci mluví opět, tentokrát v nových vazbách).“ (Osvaldová, 2011, 22)

Většina zemí s běžným žurnalistickým provozem se shoduje na tom, že správná zpráva by měla být věcná, přesná, úplná, spolehlivá, včasná a citově neutrální. Zároveň musí dodržovat jednotu místa, času a děje.

Novinářská zpráva by měla také splňovat určité hodnoty, tedy vlastnosti, které musí mít, aby byla vybrána do zpravodajské relace. Za klíčové se považují například důležitost, zeměpisná blízkost nebo dramatická dané události. Brát zřetel se ale může i na ideologii,

jednoznačnost, význam, souznění, překvapení, kontinuitu, vztah k elitním národům nebo osobám, personalizaci, negativitu nebo práh pozornosti. Výběr události se samozřejmě odlišuje nejen na základě jejího charakteru, ale také v závislosti na typu média. Například televize dá přednost událostem, ke kterým má obrazový materiál. (Trampota, 2006, 27) Pokud jsou záběry dostatečně atraktivní, může se televize rozhodnout informaci odvysílat i přesto, že daná zpráva příliš důležitá není a například do rozhlasové relace by se tak nedostala.

Kritéria, na které je brán v rámci výběru zpráv zřetel, se velmi rychle mění. „*Mediální krajina je dynamický systém a spolu s ní se proměňuje i pojetí zpravodajských hodnot.*“ (Trampota, 2006, 29)

Ustáleným modelem je ale pro novinářskou zprávu tzv. obrácená pyramida. Na základě ní by měly být nejnovější a nejzásadnější informace v úvodu zprávy. Obsahem jsou odpovědi na novinářské otázky – Kdo? Co? Kdy? Kde? Proč? Jak? Ty by měly být základem každé zprávy. V závislosti na její požadované délce můžeme připojit rozšiřující informace nebo například vyjádření aktérů. Ke konci zprávy pak zbyde místo pro souvislosti, kontext a další podrobnosti.

Tento model se začal používat při rozšíření telegrafu jako rozhodujícího prostředku pro předávání zpráv z fronty americké občanské války. Kvalita zprávy se tehdy přestala posuzovat podle psané formy, rozhodující byl účet za telegrafní poplatky. Nezbyl tak prostor pro květnatou mluvu nebo dlouhé úvahy. Váleční zpravodajové se vyjadřovali stručně, přesně a s použitím co nejmenšího množství slov.

„*Nový žurnalistický styl, široce přijímaný americkými novinami, vyžadoval především tzv. summary lead – úvodní shrnutí, které v několika větách shrnovalo a předpokládalo základní informace zprávy.*“ (Kopplová, Koppl, 1989, 297)

Základem pro nový způsob psaní tak bylo postupné rozvíjení tématu od nejdůležitějšího k méně důležitému. Redaktoři pak mohli zprávy případně krátit až na úvodní odstavec, ve kterém by se čtenář přesto dozvěděl vše podstatné.

I. I. III. TYPOLOGIE ZPRAVODAJSTVÍ

Přestože je ve zpravodajství snaha o rozmanitost, některé typy zpráv se objevují opakovaně. Na základě toho se dají vyznačovat určité vzorce. Možností, jak zprávy třídit, je samozřejmě několik. Některé jsou přímo vytvářené pro potřeby různých výzkumů. Mezi ty nejzákladnější se dá ale zařadit typologie Johna Hartleyho (1982). (Trampota, 2006, 29)

Podle něj převažují ve zpravodajských relacích politické události, které nejčastěji definuje vláda, parlament a další představitelé politické sféry. Dá se říct, že tyto zprávy nechybí v žádné kompletní zpravodajské relaci, která mapuje dění v určité zemi. Řadí se sem i politické debaty nebo úsilí prosadit nějaký zákon v Poslanecké sněmovně.

Další skupinou jsou ekonomické události, které média divákům nejčastěji prezentují na pozadí soukromých společností a jejich zaměstnanců. Redaktoři se tak snaží lidem přiblížit většinou složité a „čísel plné“ informace, chtějí je podat poutavým způsobem a ukázat je na příkladu. Často mají tyto zprávy podobu fúzí nebo hospodářských výsledků velkých společností nebo investic zahraničních subjektů.

Podstatné zastoupení mají samozřejmě i zahraniční události, které jsou obvykle popisované jako vztahy vlád mezi sebou. Tady jsou typickým projevem zahraniční návštěvy, bilaterální jednání vlád a podobně.

Nechybí ani domácí události – od zpráv odehrávajících se na pozadí konfliktu po lidsky zajímavé příběhy. Tyto informace mívají ve větších médiích i vlastní relace rozdělené například podle krajů, kde média přináší zprávy z míst, která jsou publiku blízká.

Další kategorií jsou příležitostné události. Mezi ty se řadí například příběhy o tragédiích, celebritách a podobně.

A samozřejmě sport, který má v rámci zpravodajství často vlastní relaci, především v televizním vysílání. Tyto zprávy většinou akcentují mužské sporty.

Jak už jsem psala, jedná se o jednu typologii z mnoha. Nejen že se dají zprávy třídit podle svého tematického zaměření, ale lze je odlišit i na základě časového ukotvení události. Takovou typologii vytvořila americká medioložka Gay Tuchmanová (1978). (Trampota, 2006, 30)

V základním dělení rozlišuje pouze takzvané hard news, tedy horké novinky, a soft news, tedy doplňující informace. Hard news jsou důležité aktuální události, které je nutné okamžitě zařadit do zpravodajské relace. Jde například o sdělení vlády nebo legislativních orgánů, vraždu, bankovní loupež, teroristický útok, železniční neštěstí nebo legislativní návrh. „Zjednodušeně řečeno, hard news se zabývají důležitými záležitostmi, zatímco soft news záležitostmi zajímavými.“ (Trampota, 2006, 31) Soft news tedy zprostředkovávají hlavně běžný každodenní život lidí. A často mohou být do relace zařazeny i o několik dní později. Toto rozdělení ale může být místy sporné. Některé události totiž mohou být zpracovány jako „hard“, i jako „soft“.

Tuchmanová tak přichází ještě s další typologií, ve které dělí zprávy na spot news (bezprostřední zprávy), developing news (zprávy s vývojem) a continuing news (průběžné zprávy). Na rozdíl od prvního dělení se nezabývá aktuálností a naléhavostí zprávy, ale jejím obsahem, a tím, jak jsou informace postupem času odhalovány.

Spot news jsou takzvaně jednorázové události. Objeví se najednou v celistvé formě a dál se nevyvíjí. Jejich vyznění už žádné nové informace nemění. Opakem jsou pak developing news, u kterých dostávají novináři informace postupně, a zprávu tak musejí aktualizovat.

A konečně continuing news jsou popisovány jako „*série příběhů na totožné téma založených na událostech objevujících se během určitého delšího časového období*“ (Trampota, 2006, 31) Příkladem je třeba procházení určitého návrhu zákona jednotlivými legislativními orgány nebo sledování volebních preferencí a následné výsledky voleb.

I. I. IV. PŘÍBĚHY ZE ŽIVOTA

Jednou z důležitých součástí zpravodajství jsou příběhy ze života – jinak také příběhy obyčejných lidí. V médiích se objevují od samého počátku. Většina odborníků je ale od klasického zpravodajství striktně odděluje. Žurnalistická zpráva je pro ně seriózní informací, kdežto příběhy ze života jsou senzací nebo zábavou zaměřenou na osobnosti.

Podle Denise McQuaila získávají takové příběhy svůj charakter díky zvláštnímu postoji, který zaujímá pisatel vůči čtenáři: „*Je to příběh, který má rozptylovat, ale zároveň jakoby byl vyprávěn ze čtenářova pohledu. V důsledku toho může být sdělován pouze reportérem, který je schopen vidět svět tak, jako jej vidí jeho čtenáři. Je tudíž podobný spíše klevetám nebo lidovému vyprávění.*“ (McQuail, 2007, 301) Dále McQuail dodává, že čtenáři jsou častěji přitahováni právě těmito příběhy než klasickým zpravodajstvím.

Stejně jako jsem v předchozí kapitole dělila zprávy na jednotlivé typy událostí, můžeme takto dělit i příběhy ze života. Některé jsou o mediálních hvězdách nebo jiných celebritách a většinou tak nemají žádný hlubší význam ani věcnou důležitost. Jiné jsou o běžných lidech, kteří vyprávějí o svém neštěstí nebo naopak úspěchu. Formát je také často využíván k ilustrování dopadů nově schváleného zákona nebo vyhlášky na běžné občany. Právě proto se tyto příběhy ve zpravodajství používají čím dál častěji. Velmi snadno a jednoduše se na nich totiž dají ilustrovat hlavní myšlenky mnohdy pro běžného posluchače složitých zpráv.

Například v 70. letech 20. století se pak objevil formát „*happy news*“. Šlo o místní nebo domácí zpravodajství, které obsahovalo pozitivní, optimistické, místy až úsměvné zprávy

podávané stejně naladěnými moderátory. Formát je využíván dodnes. Například Rádio Blaník vysílá každé úterý a čtvrtek relaci s názvem Dobré zprávy.

I. I. V. PROCES VÝBĚRU ZPRÁV

Vliv na to, jestli se informace dostane médiem k publiku, nezáleží jen na výše jmenovaných kritériích jako je důležitost, aktuálnost nebo její soulad s tematickým zaměřením média. Proces je úzce spojen s osobou redaktora nebo editora, tedy toho, kdo se na výběru informací podílí. Novináři se totiž při své práci setkávají s velkým množstvím informací, ale prostor ve zpravodajských relacích je omezený. Musí proto pečlivě vybrat, co do ní zařadí a co ne.

Právě výběrem událostí do zpráv se zabýval na počátku padesátých let 20. století americký sociolog David M. White. Zjišťoval, jak a na základě čeho se novináři rozhodují. Zavedl také pojem gatekeeping, tedy „hlídání brány“ a pojem gatekeeper jako označení toho, kdo bránu hlídá a určuje, koho pustí dovnitř. Vybuodoval tak představu procesu, na základě kterého prochází zpráva bránou a novinář rozhoduje, kterou pustí dovnitř a kterou ne. (Trampota, 2006, 38)

White v rámci průzkumu sledoval redaktora regionálního deníku na americkém Středozápadě. Požádal ho, aby během jednoho týdne shromáždil všechny vyřazené zprávy, tedy takové, které nenechal projít bránou. Zároveň k nim daný redaktor připojil důvody zamítnutí. Byly veskrze dvojí – obsahové a organizační.

V prvním případě nepřišla redaktorovi daná zpráva dostatečně zajímavá, aby ji zveřejnil. Ve druhém se pak zpráva jednoduše „nevešla“ – nezbyl pro ni dostatečný prostor. „*Konkrétní uváděné důvody ale byly velmi rozmanité; objevilo se mezi nimi například ‚je příliš rudý‘ (ve vztahu k hlavnímu aktérovi zprávy a jeho levicovému smýšlení) nebo ‚propaganda‘ či ‚nestarám se o sebevraždy‘.*“ (Trampota, 2006, 39)

Průzkum také ukázal, že nejsnadnější průchod branou měly „lidsky jímavé příběhy“ a politické zprávy. Informací přicházejících z agentur použil redaktor zhruba desetinu. Zároveň přiznal, že vědomě neusiloval o vyvážené zastoupení tematických okruhů. Upřednostňoval především stručné a jasné informace, zprávy s menším množstvím aktérů a statistických údajů. (Trampota, 2006, 39)

Je potřeba si uvědomit, že se jedná o řetězec gatekeeperů. Samotný novinář je až jedním z posledních článků, protože podobným způsobem vybírali zprávy redaktoři a editoři

v agenturách, ze kterých novinář čerpal. Naopak na něj pak často ještě navazují editoři, případně šéfredaktoři relací/novin.

Na uvedený průzkum samozřejmě reagovali další teoretici. Asi nejvýznamněji ho posunula Pamela Shoemakerová, podle které se gatekeeping týká každého komunikátora, který se účastní jakéhokoliv komunikačního aktu. Komunikátoři neustále vybírají, co sdělí a co si nechají pro sebe. „*Gatekeeping začíná v momentě, kdy se komunikační pracovník poprvé dozví o aktuálním či potencionálním sdělení, a končí v bodě, kdy je podmnožina těchto sdělení přenesena k příjemci.*“ (Shoemakerová, 1997, 58)

I. I. VI. NOVINÁŘ

Jak už jsem v předchozí kapitole naznačila, osoba novináře má zásadní vliv na to, jaké informace se k běžnému příjemci dostanou. Žurnalista by tak měl být schopen v rámci svého povolání převážně vybírat z neustále plynoucího toku informací ty důležité a rozlišit je od těch méně podstatných. V další fázi je potřeba, aby uměl důležité zprávy zasadit do kontextu, který k aktuální informaci doplní její dosah, důsledky pro život jednotlivce nebo pro společnost a také pozadí, tedy události, které předcházely.

Danou zprávu a její kontext by měl novinář umět vyložit jasně, zřetelně a pochopitelně pro budoucího příjemce. Často je u výběru a zpracování zpráv rozhodující i rychlost. Zároveň by měl být schopen odolávat jakýmkoliv vnějším tlakům a nenechat se jimi při své práci ovlivňovat.

Práce novináře nevyžaduje žádné specifické oprávnění, licenci nebo atestaci. Většinou není potřeba ani absolvování odborného vzdělání, ať už přímo mediálního nebo zcela jiného. Na druhou stranu je mezi novináři spousta těch, kteří právě studovali jiný obor než ten mediální – například právo nebo ekonomii. To jim zaručuje bohatší a hlubší znalosti o příslušných tématech.

Tito lidé se pak ale musí důsledně naučit správné rutiny a náležitosti tohoto povolání, aby vykonávali svou práci správně. Ať už se jedná o novinářskou etiku a kodex, profesní normy nebo pozici médií v dané společnosti.

V řadě zemí není žurnalistika jako povolání chráněná. Za novináře se tak může označit každý. Ve většině demokratických zemí to vychází z práva na svobodné vyjadřování a šíření svých názorů slovem, písmem i obrazem.

I. I. VII. VLIV OSOBNOSTI NOVINÁŘE NA JEHO PRÁCI

Z předchozí kapitoly jasně vyplývá, že redaktor má na svou práci nezpochybnitelný vliv. Do určité míry se dá totiž předpokládat, „že jejich názory, představy a hodnoty mohou ovlivňovat podobu zpráv. I přes naplnění veškerých etických pravidel a norem se žádný redaktor nemůže zcela oprostit od svého hodnotového rámce, od představ, co je důležité, a představ, co je správné a co nikoliv.“ (Trampota, 2006, 50)

Redaktoři ovlivňují svou práci skrze úroveň svého vzdělání, osobní názory, politické postoje a náboženské vyznání. Vliv má i příslušnost redaktora k určité sociální skupině, zvýšený zájem o určitá témata a také zdroje, ze kterých prioritně čerpá. Na základě těchto faktorů pak novinář upřednostňuje určitá témata před jinými, prosazuje některé zprávy přednostně do zpravodajských relací, rozhoduje se, co bude vnímat jako důležité a jak danou informaci zpracuje.

Na druhou stranu se samozřejmě osobní postoje novináře nemusí ve zprávě, kterou zprostředkuje, objevit. „Zároveň totiž platí, jak poukázal Herbert Gans (1980), že rutiny a vlivy uplatňované mediální organizací mohou do značné míry negovat vliv osobních postojů, názorů a hodnot redaktora. Tím, že organizace mají nastaveny určité filtry kontroly, jako je práce editora a podobně, a v některém případě je produkce zprávy výsledkem skupinové spolupráce, nezávisí podoba zprávy jen na představách jediného redaktora.“ (Trampota, 2006, 51)

Osobnost novináře je navíc většinou poněkud jednotvárná, což může vést ke zprostředkovávání událostí perspektivou spojenou s určitou sociální třídou. Může to ovlivňovat zájem o témata nebo vyhledávání a kontaktování zdrojů. Dokazuje to výzkum dvou amerických badatelů Davida Weavera a Clevelanda Wilhoita. Ti se v osmdesátých letech 20. století rozhodli zjistit, kdo jsou tehdejší novináři. Telefonicky jich tisíc vyzpovídali a zjistili, že typickým americkým žurnalistou je běloch protestantského vyznání s bakalářským stupněm vzdělání. Je mu mezi pětadvaceti až čtyřiatřiceti lety. (Weaver, Wilhoit; 1986) K podobným závěrům docházeli i na ně navazující výzkumníci.

I. II. ROZHLAS

I. II. I. ROZHLASOVÉ ZPRAVODAJSTVÍ

Žurnalistický program rádií většinou zahrnuje primárně zpravodajské relace. Místy lze ale zaznamenat i publicistiku. Ta často na zpravodajství navazuje nebo mu předchází. Oba žánry se navíc často propojují. Přesto je mezi nimi mnoho odlišností, například míra subjektivity v přístupu ke zpracování tématu, formální znaky nebo samotný záměr.

Pro mou práci jsou ale primární zásady rozhlasové žurnalistiky, jejímž cílem je především poskytnout informaci. Většina z principů se shoduje s obecnými pravidly pro celé profesní odvětví, které jsem popsala v předchozích kapitolách.

Stále platí, že zpráva pro rozhlasové vysílání by měla být nová, zajímavá, zábavná, závažná nebo až dramatická. Posluchače by měla jednoduše zaujmout. Právě výběr zprávy je o to více důležitý, protože usilovat o pozornost posluchače nemůžeme skrze žádný jiný smyslový vjem jako například v televizním zpravodajství. Tam lze méně zajímavé zprávy pomoci obrazovou složkou, která pomůže upoutat pozornost publika.

Bezpochyby samozřejmě platí, že informace v rozhlasovém zpravodajství musí být objektivní, vyvážené, přesné a nezaujaté.

Jak už jsem naznačila, rozhlas je sám o sobě specifickým médiem. Především proto, že informace skrze něj vnímáme pouze sluchem, a tedy zásadně jinak než při jejich čtení nebo sledování v televizi. *„Z výzkumů je např. zřejmé, že poslech rozhlasové zpravodajské relace klade vyšší nároky na myšlenkové procesy – analýzy, syntézy, srovnávání, zobecňování a abstrakce, než při vnímání stejného zpravodajského obsahu v tisku nebo v televizi. Této skutečnosti musí proto odpovídat jak jazykové a stylistické vyjadřovací prostředky, tak také prostředky žánrové nebo skladebné.“* (Osvaldová, 2011, 61)

Nejen proto, ale i v důsledku nároků na čím dál větší informační hodnotu zpráv v co nejkratším čase, se zpravodajské programy rádií stále zkracují. Postupem času se upouštělo od dvacetí nebo třicetiminutových podrobných relací a dnes jsou běžnou praxí pouze několikaminutové zpravodajské přehledy s krátkými zprávami. O to víc si rozhlas v dnešní době uvědomuje svou přednost oproti tisku nebo televizi. Tou je schopnost v podstatě ihned danou aktuální informaci zprostředkovat. *„Jde zejména o schopnost být pohotově v místě události a informaci o ní poskytnout posluchači co nejrychleji, pokud možno ve zvukové podobě, a tím s vysokou dokumentární hodnotou.“* (Maršík, 1995, 15) Rozhlasové stanice si uvědomují svou rychlost v tom, že informace, které se k nim dostanou, mohou téměř ihned poskytnout posluchačům na rozdíl od televize, která musí zpravodajské informace doplnit obrazovým materiálem nebo dokonce tisku, který danou informaci vydá až následující den. Této rychlosti se vyrovnají pouze elektronická a sociální média.

Stále větší prostor proto dostávají před moderátory redaktoři, kteří mají možnost přinést z míst osobitý, živý a pro posluchače atraktivní pohled na událost, a udrží tak déle posluchačovu pozornost. Zpravodajství více směřuje k zařazování těchto zvukových materiálů, ať už

v podobě zmíněných živých redaktorských vstupů nebo reportážních zpráv, rozhovorů z místa, zpravodajských přenosů apod.

Jako u většiny médií je spojení s posluchačem velmi jednostranné. Redaktor nevidí nebo neslyší reakce posluchačů a nemůže na ně případně reagovat. Není zde prostor ani pro podrobnější vysvětlení zprávy. Redaktor tak musí zprávy formulovat jednoznačně a srozumitelně tak, aby je každý pochopil napoprvé. Pokud se tak totiž nestane, posluchač se u nesrozumitelné části zprávy zamyslí a přestane poslouchat další události. Ztratí tak pomyslnou nit a může se stát, že poté přestane poslouchat úplně a rádio vypne.

Důležitý je i logický sled myšlenek nebo informací. Výhodou pro redaktora je, že může využít rytmu nebo intonace svého projevu. Lze tak vytvořit dramatičnost nebo určité citové zabarvení zprávy.

Důležitým aspektem, se kterým musí rozhlasové stanice dnešní doby počítat je, že posluchači si rádio pouští při konání jiné činnosti takzvaně „do pozadí“. Programu je tak věnována jen část jejich pozornosti. S tím musí rozhlas nejen počítat, ale i pracovat, například vytvořením specifických zpravodajských a publicistických pořadů: „*Jde např. o tzv. proudové vysílání, často tvořené sledem různých typů magazínových pořadů, kde je obvykle zpravodajství zastoupeno krátkými aktuálními informacemi a zpravodajskými vstupy, které jsou do vysílání zařazovány velmi pohotově bez jakékoliv uzávěrky a čekání na pravidelnou zpravodajskou relaci.*“ (Osvaldová, 2011, 62)

Stanice zároveň pracují s takzvanými poslechovými špičkami, tedy úseky dne, kdy je poslouchá nejvíc lidí. Jednou z těch hlavních je ráno, kam je zpravidla zařazen největší počet zpravodajských relací. Kromě aktuálních informací o domácím i zahraničním dění se posluchač často dozvídá i přesný čas, počasí nebo hlášení o dopravě, tedy informace, které většinu lidí zajímají před tím, než se vydají do práce.

I. II. II. ROZHLASOVÁ ZPRÁVA

Rozhlasová zpráva splňuje, stejně jako ty ostatní, náležitosti, které jsem popsala v kapitole I. I. II. Už jsem také zmínila, že hlavním rozdílem oproti tisku je, že text zprávy posluchač pouze uslyší. Z toho důvodu by měli redaktoři volit jednoduché a přirozené formulace, užívat hovorovou češtinu a nevolit dlouhá, složitá souvětí.

Ke ztrátě posluchačovy pozornosti totiž často stačí pouhé zakolísání moderátorova hlasu, použití neznámého slova nebo výrazu i složitá formulace. „*Znamená to rovněž používání mnohem jednodušších stylistických prostředků než v textu psaném, redundance (opakování*

klíčových faktů, jmen, číselných údajů atd.), eliminování jakékoliv strojenosti, šroubovanosti a vyumělkovanosti textu.“ (Osvaldová, 2011, 64)

Při psaní rozhlasové zprávy by měli redaktoři zvážit především použití číselných údajů. Vhodné je zaokrouhlování (místo 15 918 je lepší 16 000). Dát si pozor je potřeba také na měny. Ideální je, pokud redaktor uvádí peněžní hodnoty v domácí měně. Pokud je totiž částka v dolarech nebo eurech, posluchač se může na této informaci zarazit a začít hodnotu přepočítávat na koruny. V takovém případě takzvaně ztrácí nit a znovu hrozí, že rádio vypne.

Opatrný musí být redaktor i při používání zkratk nebo synonym. Rozmyslet je potřeba užití citace, která jinak vynikne v psaném textu a jinak v mluvené řeči, ve které může být matoucí. V takovém případě je vhodnější zvukový záznam rozhovoru. V neposlední řadě je potřeba zvážit používání záporu nebo pasivní slovní vazby.

Velkou pozornost by měl redaktor věnovat především první větě každé zprávy. Ta je vždy takovým titulkem a měla by proto ve stručnosti obsahovat hlavní myšlenku, kterou má zpráva sdělit. Čím kratší a výstižnější se jí podaří sestavit, tím pochopitelnější bude celá informace pro posluchače, a tím více upoutá jeho pozornost. Právě první věta zprávy totiž může často rozhodnout o tom, zda posluchač rádio vypne.

I. II. III. TYPY ROZHLASOVÝCH ZPRÁV

Nejpoužívanějším typem rozhlasové zprávy je klasická monologická zpráva. Jedná se o několik vět popisujících danou událost. Interpretuje je moderátor nebo zprávař.

Jak už jsem naznačila v předchozí kapitole, velmi často je taková zpráva doplněna zvukem – autentickým vyjádřením respondenta. V takovém případě se jedná o takzvanou zvukovou zprávu. Vyjádření se nejčastěji získává prostřednictvím telefonu nebo přímo z místa dění. *„Její síla spočívá v dokumentárnosti, pohotovosti a autentičnosti. Někdy slouží jako podklad pro přípravu klasické zprávy interpretované hlasatelem.*“ (Osvaldová, 2011, 68)

Pokud je informace doplněna o autentický zvukový obraz, jedná se o reportážní zprávu. Využívá se například u událostí, které mají dramatický vývoj (demonstrace, povodně, požáry). Jde o zvuk, který má často velmi emotivní náboj a posluchači má přiblížit atmosféru z místa dění. Nejde tedy o klasický rozhovor, posluchači mohou zaslechnout například pokřiky, nářek, hudbu, jásot nebo zvuky nějakého stroje.

Jednou z podstatných kategorií rozhlasové žurnalistiky je zpravodajský rozhovor. Přináší základní informace o dané události. Vyhýbá se ale komentářům, hodnocení a subjektivním názorům. *„Její předností je atraktivnost (v případě, že dotazovaný je populární*

nebo všeobecně uznávaná osobnost), dokumentární věrnost (dotazovaná osoba je přímý svědek události) a přitažlivost pro posluchače (využívá přednosti živého mluveného projevu).“ (Osvaldová, 2011, 68)

Patří sem i zpravodajský přenos – tedy zprostředkování informací a celého dění přímo z místa události. Nejčastěji se takto přenáší tiskové konference.

Stejně tak lze vysílat pouze rozhovor – v takovém případě jde o zpravodajské vystoupení. Lidem rozhlasová stanice zprostředkuje projev tiskového mluvčího nebo například politika – zkrátka zainteresované osoby.

Josef Maršík pak v knize Barbory Osvaldové, *Zpravodajství v médiích*, uvádí i další existující formy rozhlasových zpráv, přestože je jejich využití méně časté nebo až výjimečné. Jde například o referát, kdy redaktor podrobně informuje o nějakém významném veřejném jednání, a buď rozsáhle popisuje jeho průběh, nebo ho jen ve zkratce tzv. shrne. V současnosti se tento formát nejčastěji používá při informování o dění v komorách parlamentu.

Dalším je flešová zpráva, která v co nejstručnější formě informuje o dané významné události. Často ji tvoří jen několik slov – jedna nebo dvě věty, ve kterých je to nejnovější a nejpodstatnější. „*V rozhlasovém zpravodajství se uplatňují nejčastěji flešové zprávy před hlavními zpravodajskými relacemi jako titulky následujících podrobnějších zpráv (headline).“ (Osvaldová, 2011, 69)*

Zapomenout nesmíme ani na tečku za zprávami. Jedná se o krátký zpravodajský útvar, který uzavírá relaci. Často je vtipný, úsměvný a méně formální. Úkolem takové tečky je zpravodajství odlehčit a dát prostor i zajímavým, zábavným a méně vážným informacím.

II. IV. TYPY ZPRAVODAJSKÝCH RELACÍ

A) HLAVNÍ ZPRAVODAJSKÁ RELACE

Hlavní zpravodajské relace jsou pro každou stanici tím nejstěžejnějším prvkem, který redaktoři v rámci zpravodajství tvoří. Měly by obsahovat to nejzásadnější z daného dne nebo to nejnovější, co se událo během času, který uplynul od předchozí relace. Jde o takzvanou „*výkladní skříň*“ celého zpravodajství.

Na jejich přípravě se většinou podílí tým lidí – především hlasatelů a redaktorů, ale v některých případech se může jednat i o režiséry, zvukové techniky a další.

Hlavní zpravodajské relace jsou většinou zařazovány v časech, ve kterých se předpokládá největší poslechovost. To je například sedmá nebo osmá hodina ranní, kdy potenciální posluchači vstávají nebo dojíždějí do práce, nebo naopak pátá a šestá hodina

večerní, kdy lidé přichází z práce domů a zajímá je, co se přes den událo. Výjimečné nejsou ani polední nebo pozdně večerní relace (např. 23:00). Záleží především na typu stanice a jejím programovém zaměření.

B) ZPRAVODAJSKÝ POŘAD

Jedná se o krátké zpravodajské relace, jejichž základem je rozhlasová zpráva. Zařazovány jsou v průběhu dne mezi časy hlavních zpravodajských relací a jejich stopáž většinou nepřesáhne pět minut. Velmi často jsou vysílány ze záznamu.

Posluchači tyto relace zprostředkovávají aktuální informace s celostátním dosahem, případně zprávy ze zahraničí. V případě regionálních stanic se pak jedná o události z dané lokality. *„Jak se však ukazuje, je současná praxe regionálních studií jiná – v jejich zpravodajských relacích převažuje stále podstatnou měrou zpravodajství nadregionálního charakteru nad informacemi, které by měly být posluchačům z regionu nejbližší.“* (Maršík, 1995, 17)

Mezi zpravodajské pořady se řadí i specializované relace věnující se například sportu, ekonomice, kriminálním událostem. Stanice zařazují také dočasné relace věnované déle trvajícím občasným velkým událostem jako je například olympiáda nebo mistrovství světa.

C) ÚČELOVÉ ZPRAVODAJSTVÍ

Tyto relace poskytují posluchačům informační servis – přinášejí jim užitečné informace pro jejich praktické potřeby. Do této kategorie spadá dopravní zpravodajství (dopravní nehody, uzavírky, kolony, sjízdnost silnic), v zimě sněhové zpravodajství (informace o lyžařských podmínkách na horách), zprávy o počasí, o aktuálním čase a podobně. Jde také o zpravodajství s reklamním sdělením. (Maršík, 1995, 17)

D) ZPRAVODAJSKÉ PŘEHLEDY

Tento specifický typ zpravodajství má za úkol shrnout to nejpodstatnější z daného dne. Přehled většinou postupuje od nejdůležitějších domácích a zahraničních událostí k těm méně závažným, relaci lze ale poskládat i na základě jiných kritérií. Závěr pak tvoří sportovní události a informace o počasí.

I. III. TECHNICKO – KULTURNÍ VÝVOJ ROZHLASU U NÁS

I. III. I. PRVNÍ POKUSY

První pokusy o rádiové vysílání začaly na našem území už před první světovou válkou. Přišli s nimi odborníci z České vysoké školy technické v Praze. Úspěch byl ale zaznamenán až po válce. 28. října 1919 zazněl z vojenské vysílací stanice, která byla umístěna na pražské Petřínské rozhledně, první rozhlasový pořad u příležitosti prvního výročí vzniku Československé republiky. Trval hodinu a byl složen z mluveného slova a hudby.

Druhý pokus se uskutečnil o dva roky později (27. října 1921) s pomocí výkonnější elektronkové vysílačky. Opět šlo o hodinový pořad, který se i tentokrát vysílal při příležitosti oslav výročí samostatné Československé republiky. „*Byla to tedy československá stanice, která na kontinentě jako jedna z prvních prokázala, že další směr rozvoje bezdrátové telegrafie a radiotelefonie musí jít cestou elektronkových vysílačů, jejichž účinnost je ve srovnání s jinými typy bezkonkurenční. Proto se také od této doby začaly používat u nás i v cizině téměř výlučně vysílače elektronkové.*“ (Maršík In Ješutová a kol., 2003, 9).

První pravidelné rozhlasové vysílání pak bylo u nás zahájeno o další zhruba dva roky později – 18. května 1923 v Praze-Kbelích ve 20:15. Stanice se nacházela ve stanu, který zapůjčili skauti. Poskytovala nejnútnejší prostor dvěma technickým pracovníkům. Toto vysílání trvalo znovu jen hodinu a jeho součástí bylo ohlášení a koncert. Podmínky pro náročnější program totiž skautský stan neposkytoval. Studio se proto na podzim přesunulo do dřevěného ateliéru přímo u budovy kbelského vysílače.

První týden se vysílalo takzvaně načerno. 7. června pak byla založena společnost Radiojournal, československé zpravodajství radiotelefonické, spol. s.r.o. „*Vznikla jako ryze soukromá společnost s ručením omezeným a s kmenovým kapitálem 500 000 korun.*“ (Bednařík, Jirák, Köpplová, 2011, 178) Licenci k provozování vysílání získala firma od Ministerstva pošt.

Ředitelem programu se stal Miloš Čtrnáctý, technickým ředitelem Eduard Svoboda. Hlavním zdrojem zisku byly poplatky z vlastnictví rozhlasových přijímačů. „*K propagaci rozhlasového vysílání a získávání nových koncesionářů byly pořádány veřejné poslechy na různých místech v Praze. V roce 1923 také začal vycházet měsíčník Radiojournal, který informoval o rozhlasovém vysílání.*“ (Krupička, Křížová, 2017) Přesto se společnost v prvních dvou letech potýkala s finančními problémy. Proto nakonec spadala pod státní podnik Československá pošta.

I. III. II. PRVNÍ ZPRAVODAJSTVÍ

V prvních letech se rozhlas zaměřoval hlavně na kulturu, osvětu a zábavu. Jeho program tvořila především hudba, zpravodajství se objevovalo v mnohem menší míře. Denní předpovědi počasí a sportovní zprávy začal Radiojournal vysílat až v červnu 1923. V lednu následujícího roku pak lidé slyšeli první anglický pořad určený posluchačům v zahraničí. „*Od dubna 1924 připravovala zpravodajství pro rozhlas na pokyn státu Československá tisková kancelář. Zprávy dodané telefonicky a přepsané bez jakékoliv úpravy pro mluvené slovo předčítal hlasatel.*“ (Bednařík, Jirák, Köpplová, 2011, 180)

V roce 1925 se uskutečnily první pokusy o živé přenosy. Společnost Radiojournal odvysílala první přímý přenos koncertu České filharmonie, bohoslužby nebo projevu prezidenta T. G. Masaryka.

Vlastní přehled domácího dění začal rozhlas vysílat až v roce 1932, o dva roky později pak přišel s celou zpravodajskou relací. Zásadnější roli ale zprávy v programu zaujaly až v roce 1935. Vedení rozhlasu se tehdy chtělo zaměřit na přinášení informací přímo z míst, kde se něco dělo. Objevovaly se tak první pokusy o reportáže, které se ze začátku týkaly především sportovních událostí.

I. III. III. ROZHLAS VE DRUHÉ SVĚTOVÉ VÁLCE

Během druhé světové války se média stala prakticky ve všech zemích nástrojem válečné propagandy. „*Od tisku, rozhlasu a filmu zemí protinacistické koalice se očekávalo, že budou schopny podporovat morálku nejen vlastních armád a zázemí, ale také posilovat obyvatele na okupovaných územích a že se budou současně snažit demoralizovat protivníka na frontě i v týlu.*“ (Bednařík, Jirák, Köpplová, 2011, 187)

Úloha rozhlasového vysílání se tak dramaticky posílila – šlo především o společenský a politický význam. Rádio totiž bylo schopno nabízet nové informace téměř okamžitě. Jeho roli navíc posílil i nedostatek papíru, který komplikoval práci tištěným médiím.

„*Po okupaci Československa a vytvoření Protektorátu Čechy a Morava v roce 1939 byl rozhlas sloučen s německým protektorátním vysíláním do skupiny Sendegruppe Böhmen und Mähren. Tak jako československý film, tak i rozhlas, přejmenován na Rozhlas Čechy-Morava, nyní podléhal pod německé ministerstvo propagandy vedené ďábelským mistrem slova Josephem Goebbelsem.*“ (Krupička, Křížová, 2017)

10. června 1939 byl Radiojournal přejmenován na Český rozhlas. Jako nástroj propagandy ho Němci začali používat na podzim roku 1940. Pobočky rozhlasu obsadili vojáci

a úřady začaly uplatňovat cenzuru. To zahrnovalo i zákaz vysílání do zahraničí a zaměstnanecké čistky. Odejít museli pracovníci židovského původu. Lidé zároveň nesměli poslouchat zahraniční vysílání. Zákaz ale porušovali i přesto, že jim gestapo hrozilo trestem smrti.

Na konci druhé světové války pak rozhlas sehrál důležitou roli při osvobození Československa. Právě jeho výzvou bylo totiž 5. května 1945 zahájeno Pražské povstání. Hlasatel Zdeněk Mančal tehdy začal ranní vysílání česko-německou větou: „*Je sechs hodín*“. (Hrdlička In Ješutová a kol., 2003, 156) Dál pokračoval pouze v českém jazyce, přestože měl tehdy povinně mluvit německy. Ve vzpomínkách pak později zmínil, že to byl pro něj samotného nezvyk: „*Lidé si začali všímat, že se něco připravuje a že se v rozhlase bude něco dít. Abych si byl jistý, že se nepřeknu a neřeknu něco německy, v plánu jsem si červeně vyškrtal všechna německá slova.*“ (Karlík, 2020)

„... ve 12 hodin a 33 minut ve vysílání rozhlasu zaznělo: ‚*Voláme českou policii do rozhlasu, střílí se zde!*‘ V dalších minutách zazněla opakovaná výzva o pomoc. 12 hodin 44 minut: ‚*Voláme všechny Čechy! Přijďte nám ihned na pomoc! Esesáci zde vraždí české lidi!*‘“ (Karlík, 2020)

I. III. IV. ROZHLAS PO VÁLCE

Po válce nahradilo rozhlasové vysílání chybějící poštovní, telefonní, telegrafní a železniční spojení. Rozhlas nejenže posluchačům oznamoval úřední výzvy, ale přispíval i k hledání lidí rozdělených válkou.

V srpnu 1945 se Český rozhlas znovu spojil se Slovenským rozhlasem a vznikl Československý rozhlas. Ten se opět začal snažit o samostatné nezávislé zpravodajství. Mluvené slovo pak postupně vytvořilo až 90% obsahu vysílání.

Bez politických vlivů ale rozhlas dlouho nezůstal. Komunistická strana Československa v něm viděla, stejně jako Němci, nástroj propagandy. V té době se navíc rozhlasový přijímač nacházel v téměř každé domácnosti. Strana proto své snahy zahájila především dosazováním svých lidí na místa zaměstnanců. (Končelík, Večeřa, Orság, 2010, 105).

Rozhlas se nicméně musel zaměřit i na obnovu technického vybavení, které válka zdevastovala. Docházelo proto k řadě technických inovací. Posun byl i ve stále častějším upřednostňování živého vysílání před tím ze záznamu.

I. III. V. ROZHLAS PO KOMUNISTICKÉM PŘEV RATU

Československý rozhlas nakonec komunisté ovládli a v únoru 1948 se zcela stal nástrojem jejich propagandy. V té KSČ postupně přitvrzovala, a s tím souviselo další propouštění zaměstnanců. Zůstávali jen ti kádrově prověřeni. Rozhlas byl zestátněn a příštích 40 let sloužil „lidu a komunistické straně“. (Krupička, Křížová, 2017)

V květnu téhož roku se konala rozhlasová výstava MEVRO u příležitosti 25. výročí vzniku Československého rozhlasu. Jejím záměrem bylo prezentovat technický a programový vývoj rádiového vysílání. Zároveň byl na ní předveden první československý televizor. Právě poptávka po televizním vysílání pak začala v padesátých letech růst a rádiu se utvářel mocný konkurent. O soupeření mezi televizí a rozhlasem se ale dalo mluvit až v letech šedesátých. Tehdy vlastnil televizor přibližně stejný počet domácností jako rozhlasové přijímače.

Ve stejném období se pak postupně začala uvolňovat cenzura. Počet kontrolních zásahů klesal, až byla na jaře 1968 zrušena úplně. To ale nemělo dlouhé trvání – 21. srpna 1968 došlo k okupaci Československa vojsky Varšavské smlouvy. Znovu se bojovalo o rozhlas – tentokrát se sovětskými vojáky. Zemřelo 15 lidí. Vojsko nakonec budovu obsadilo, pracovníkům rozhlasu se ale podařilo vysílat z jiných budov. Z té hlavní zazněl Československý rozhlas znovu až 9. září. Mezitím ho opět musely opustit stovky zaměstnanců.

I. III. VI. ROZHLAS V ÉŘE NORMALIZACE

Kromě zaměstnanců bylo kompletně vyměněno i vedení Československého rozhlasu. To ničilo po propuštěných pracovnících stopy – nešlo jen o osobní dokumentaci, ale i o jejich práci. V archivech a fonotékách tehdy zlikvidovali celou knihovnu a archiv studijního oddělení s nastříhanými materiály a teoretickými pracemi. (Běhal, 1996, 4)

Vláda následně v srpnu 1968 zavedla cenzuru a založila Úřad pro tisk a informace (ÚTI). Ten měl sledovat a hodnotit činnost nejen rozhlasu, ale i tisku a televize. Zasazoval se o to, aby média dodržovala směrnice podle požadavků vládní politiky. Zhruba o půl roku později (1. ledna 1969) se ÚTI rozdělil na Český úřad pro tisk a informace (ČÚTI) a Slovenský úřad pro tisk a informace (SÚTI). Oba tyto úřady pak zastřešoval Federální výbor pro tisk a informace (FVTI). (Končelík, Večeřa, Orság, 2010, 178)

Tentokrát byla zavedená cenzura přísnější než v roce 1966. Autorům i vydavatelům hrozily zásadní sankce. Ze strachu tedy začali sami uplatňovat autocenzuru. Do redakcí navíc

často nastupovali kádrově prověřeni pracovníci, kterým ale chyběla novinářská zkušenost. Čím dál víc tak klesala kvalita jednotlivých médií.

Přesto v roce 1970 začal vysílat celonárodní zpravodajský okruh – Hvězda. O dva roky později vznikla stanice Vltava vysílající primárně vážnou hudbu. Československý rozhlas tak měl už pět programových okruhů. Kromě dvou zmíněných to byly ještě národní programy Praha a Bratislava a kulturní stanice Děvín. Zároveň vysílalo deset regionálních stanic.

V sedmdesátých letech ale začal rozhlas stagnovat po technické stránce. Důvodem bylo hlavně nedostatečné financování, které stačilo jen na obnovování základního vybavení. Finančně na tom nebyl špatně jen rozhlas, hospodářská situace se zhoršovala v celém Československu.

V osmdesátých letech pak přišla snaha o programové změny. Ve vysílání se objevovaly nové rozhlasové hry a publicistické nebo zpravodajské pořady. Navíc se rozhlas vracel k živému vysílání. Spolu s oslabením komunistické strany se také v programu čím dál více prosazovala otevřenost a kritika režimu.

Úplně svobodně začal rozhlas fungovat až během revoluce v roce 1989. Opatrnosti se ale zcela zbavil, až když už byla změna režimu skutečně definitivní. (Bouček, Hrdlička In Ješutová, 2003, 394)

I. III. VII. ROZHLAS PO ROCE 1989

Po roce 1989 prošel rozhlas zásadní proměnou. Především se zbavil komunistické cenzury. Státní rozhlas, který byl dosud v Československu jediný, se stal rozhlasem veřejné služby. Vznikl duální systém vysílání, který umožnil podnikání v médiích. Na základě toho se objevovala soukromá rádia.

První z nich zahájilo svůj provoz 21. března 1990. Šlo o stanici Europe 2 (dnešní Evropa 2). Ta začala vysílat bez ukotvení v legislativě – její vznik totiž předběhla. Fungovala tedy na základě ministerské vyhlášky na frekvenci Československého rozhlasu.

„Mnozíci se případy pirátského vysílání a podpora veřejnosti nezávislému rozhlasovému vysílání přiměly vládu, aby navrhla mezirezortní komisi udělit povolení k vysílání prvním domácím privátním stanicím, a to ještě před přijetím příslušné mediální legislativy.“
(Moravec, 2000, 10)

V červenci 1991 vznikl samostatný veřejnoprávní Slovenský rozhlas, podobně pak v lednu následujícího roku začal vysílat Český rozhlas. Ten Československý dál provozoval dva

okruhy – celostátní federální stanici Československo a zahraniční vysílání. Stanice zanikla v roce 1992 s rozdělením Československé republiky.

I tehdy bylo potřeba ustanovit kontrolní orgány, které ale fungovaly zcela jinak než ty komunistické – Rada pro rozhlasové a televizní vysílání a Rada Českého rozhlasu. Po přijetí legislativy začala Rada pro rozhlasové a televizní vysílání udělovat licence prvním soukromým stanicím – Evropě 2, Bontonu nebo Ruby. Skutečný rozvoj duálního systému přišel především v roce 1993. To „začaly vysílat celoplošné komerční rozhlasové stanice *Frekvence 1 a Rádio Alfa*“. (Bednařík, Jirák, Köpplová, 2011, 378)

Nové privátní stanice samozřejmě sebraly Českému rozhlasu jeho monopolní postavení. Ubývalo mu posluchačů, které lákalo zcela jiné vysílání, než na které byli zvyklí z předchozích let. A to přesto, že v té době nabízel už šest rozhlasových okruhů.

Ve druhé polovině 90. let se pak pro rozhlasový trh stalo symbolem zjednodušené pojetí liberalismu (a nejen pro něj – jev se projevoval i v politice). „*Ač byla naše země prvním státem střední a východní Evropy, v němž byly položeny základy duálního systému, došlo k neblahému jevu: bezbřehé liberalizaci.*“ (Moravec, 2000, 45)

Úřady totiž přidělovaly licence téměř každému, kdo o ně požádal. Domnívaly se, že velký počet rádií sám o sobě rozdělí trh a zaručí pestrost. Řada vysílatelů ale začala na přesyceném trhu krachovat.

Na konci devadesátých let se mediální trh postupně stabilizoval. Celoplošné stanice se snažily spíše o obecnější obsah, který by zaujal masu. Vedle nich fungovaly regionální stanice, které cílily jen na část obyvatel nebo rádia s velmi specifickým programem, který se snažil zaujmout například posluchače s určitými zájmy. Některé soukromé stanice se pak zaměřovaly čistě na zábavnost svého programu. Oproti tomu se vysílání Českého rozhlasu vyprofilovalo kulturně a umělecky. (Trampota, 2009, 164)

I. III. VIII. ROZHLAS V NOVÉM MILÉNIU

V novém tisíciletí se začal rychle rozšiřovat internet, který se postupně stal součástí i mediální sféry. „*‘Tradiční’ média si uvědomila, že bez přítomnosti v internetu jim hrozí ‘neviditelnost’ (...).*“ (Bednařík, Jirák, Köpplová, 2011, 378) I rádia proto začala vytvářet své internetové stránky a postupně zprostředkovávat vysílání i prostřednictvím internetu. Kromě

toho nabízela na portálech i další obsah, který běžný posluchač nemohl skrze rozhlasový přijímač získat. Zároveň začala vznikat čistě internetová rádia.

Pro Český rozhlas byl pak rok 2000 charakterizován modernizací. Vznikl studiový dům s digitálními technologiemi. Ty tak nahradily víc než půl století trvající éru magnetofonových páسů. Navíc vznikly čistě digitální stanice – Rádio Wave (pro mladé), Český rozhlas Leonardo (popularizace vědy), Český rozhlas D-dur (klasická hudba) nebo Rádio Česko.

V roce 2013 začaly fungovat další dvě digitální stanice – Rádio Junior (pro děti) a Český rozhlas Jazz. Český rozhlas 6, Rádio Česko a Český rozhlas Leonardo naopak skončily.

„V období posledních několika málo let Český rozhlas začal multimedializovat svůj obsah a významně využívá fenoménu sociálních sítí.“ (Krupička, Křížová, 2017)

I. IV. KOMERČNÍ ROZHLASOVÉ VYSÍLÁNÍ

Jak už jsem naznačila v předchozích kapitolách, v Česku stále funguje takzvaný duální systém. To znamená, že vedle sebe existují veřejnoprávní a komerční média. Jde o model, který je zavedený především v evropských zemích. Pro lepší pochopení tohoto systému charakterizují obě varianty.

Veřejnoprávní vysílání je provozováno z veřejných prostředků (například koncesionářskými poplatky). Další příjmy pak tvoří samozřejmě i reklama, prodej autorských práv apod. Částky z těchto vedlejších zdrojů ale nejsou tak velké, a tak zásadní jako u médií komerčních, které se musí spolehnout právě jen na tyto příjmy.

Veřejnoprávní média jsou definována zákonem. Ten je zřizuje a určuje jejich práva a povinnosti. Obecně je dáno, že by tato média měla být schopna uspokojit poptávku naprosté většiny obyvatel v zemi. Měla by vytvářet vyvážené a nepředpojaté zpravodajství, podporovat kulturní nebo právní a další znalosti, zaměřovat se i na podporu některých menšin, věnovat se celospolečenským zájmům a v neposlední řadě poskytnout prostor i zábavě. (Jiráček, 2004, 138) Významnou roli hraje ve vysílání také publicistika.

Práci komerčních médií ale zákon nedefinuje. Oprávnění k provozování získávají ve formě licence od Rady pro rozhlasové a televizní vysílání. „*Tato praxe vychází z omezené dostupnosti komunikačních kanálů pro rozhlasové a televizní vysílání, která je dána fyzikální omezeností frekvenčního spektra vhodného k přenosu rozhlasového a televizního signálu, což vede k tomu, že přidělování těchto signálů je třeba regulovat a koordinovat.*“ (Osvaldová, 2007, 112)

Podoba zpravodajství v komerčních médiích není tak přísně vymezena. Stanice si mohou do jisté míry určit, jak budou relace vypadat a přizpůsobit je svým posluchačům. Provozovatelé jsou vázáni pouze licenčními podmínkami, ve kterých je často prioritou jen to, aby vysílání zahrnovalo zpravodajství z celého území, na kterém je rádio slyšet.

Zpravodajské relace v komerčních rádiích tak často bývají kratší než ty v médiích veřejné služby. Zároveň se jejich tvůrci zaměřují spíše na aktuální společenské dění. Snaží se totiž především uspokojit poptávku ze strany posluchačů, a tím produkovat ekonomický zisk.

Od toho se odvíjí i řazení zpráv v rámci relace. Zatímco veřejnoprávní rozhlas s největší pravděpodobností začne nejzásadnější událostí dne, většina komerčních stanic se rozhodne dát na úvod spíše nejdramatičtější a posluchačsky nejatraktivnější zprávu. Což se někdy může překrývat, jindy ale může jít o úplně odlišné pořadí událostí v relaci.

Místo početné zpravodajské redakce, kterou často ve veřejnoprávních médiích tvoří desítky redaktorů a moderátorů, zajišťuje zprávy v soukromých rádiích často pouze jeden moderátor tzv. zprávař. Ten zprávy vytváří a zároveň pak i prezentuje v éteru.

Pro zvýšení atraktivity vysílání používají komerční stanice i takzvaný infotainment – tedy propojení zábavy a informací. Důraz je ve zprávě kladen na dramatičnost, pointu nebo vyzdvižení zábavného nepodstatného detailu na úkor jádra informace. Typickým příkladem je, v této práci už zmíněná, takzvaná tečka na konci relace, tedy zpráva, která má nižší informační hodnotu.

I. V. RÁDIO BLANÍK

I. V. I. HISTORIE

Poprvé se v českém éteru ozvala stanice Rádio Blaník o půlnoci ze 4. na 5. června 1999. Začínala na středočeské frekvenci 95.0 FM, na které do té doby vysílalo rádio VOX. Právě tento vysílač je i nyní, po více než dvaceti letech, nejposlouchanějším.

První myšlenky o založení rádia se ale objevily o rok dříve. Petr Dvořák, tehdejší majitel pražského Rádía City, si představoval stanici, která by vysílala jen pro střední Čechy. Podle nynějšího programového ředitele Rádía Blaník Daniela Rumplíka se tehdy žádná stanice tomuto kraji primárně nevěnovala, přestože ji samozřejmě některé svým signálem částečně pokrývaly. „*Posluchači v Benešově, Voticích nebo Příbrami přece nemohou vzít za své rádio, jehož moderátor jim povídá, jaká byla cestou do vysílání dopravní zácpa na Vinohradské třídě. Proto Petr Dvořák věděl, že na trhu je prostor pro rádio, které bude mluvit o tom, co je nového právě ve středních Čechách. Proč se zaobírat počasím na Moravě nebo zprávami z Ústí nad Labem či Evropského parlamentu? Posluchače přece primárně zajímají aktuální zprávy z míst, kde žijí a pracují.*” (Rumplík, 2017)

Druhým zásadním faktorem definujícím směr, kterým se mělo rádio ubírat, byl hudební formát. Zaměřit se měl především na české skladby. Nešlo však o novinky, ale ty takzvaně osvědčené a oblíbené, které v posluchačích vyvolávaly mimo jiné i nostalgi. „*Většina rádií se koncentrovala primárně na pop-rockový mainstream, jehož pilíře spočívaly v aktuální tvorbě, s akcentem na zahraniční hity. (...) A je pravda, že s koncem této dekády se opět stále více začala objevovat poptávka po českých písních.*” (Rumplík, 2017)

Kromě toho si rádio během prvních let vysílání osvojilo ještě další zásady, například snahu o úzký a srdečný kontakt s posluchači (ve vysílání i během venkovních akcí), zaměření na dění v jednotlivých regionech nebo krátké vstupy ve vysílání, ať už moderátorské nebo zpravodajské.

Krátce po spuštění vysílání došlo k expanzi Rádía Blaník do dalších regionů. Po Středočeském kraji přibyl vysílač v Praze a poté na severu Čech. Rovnou na dvou frekvencích začal Blaník vysílat v roce 2001 na Moravě – na Znojemsku a na Třebíčsku. Na další rozšíření se čekalo zhruba 7 let. V roce 2008 přibyl posluchači v jižních a západních Čechách, zanedlouho poté následovaly východní Čechy.

Majoritním vlastníkem rádia byl zakladatel Petr Dvořák až do roku 2009. Po většinu času zastával i funkci generálního ředitele. Poté se stanice zařadila pod nejsilnější rozhlasovou

skupinu v Česku – Media Bohemia. Petr Dvořák, který do roku 2009 vlastnil i pražské Radio City, je nyní pouze spolujednatel Radia Oldies.

I. V. II. SOUČASNOST

Denně Rádio Blaník poslouchá 583 000 posluchačů. Průměrně si ho naladí na 224 minut. Nejoblíbenější je stanice v Benešově, Vlašimi, Příbrami a Táboře.

Běžnému posluchači je od 30 do 59 let, má střední vzdělání s maturitou nebo bez ní a bydlí nejčastěji v malém městě nebo obci. Nezajímá se příliš o literaturu, divadlo nebo kulturu. Středem jeho zájmu je například sport a jednoduchá témata. S tím souvisí i jazykové prostředky, které je potřeba při komunikaci s ním volit. Měly by být jednoduché a srozumitelné.

Cílový posluchač je navíc rodinný typ, který má pozitivní vztah ke svému regionu. „*Má aktivní koníčky a záliby, rádio bere jako zdroj pohody, odpočinku a určité nostalgie. Pomocí písniček se rád vrací do časů svého mládí.*” (Rumplík, 2017)

V současné době pokrývá rádio svým signálem zhruba 60 % České republiky. Slyšet na jeho vlnách můžeme například Petra Brožíka v ranním vysílání, Petra Slívu během dopoledne a odpoledne pak třeba Jiřího Svobodu, Martina Císaře, Vlastimila Suka nebo Kateřinu Pallayovou.

Rádio se řadí ke komerčním médiím. Funguje tedy za účelem zisku. Obsah rádia se proto primárně zaměřuje na obveselení a pobavení posluchačů. Je povrchnější, komfortní, standardizovaný a klade na příjemce minimální nároky.

Stejně jako pro většinu rádií je i pro Blaník zásadní poslechovost – stanice se proto snaží dostat k co největšímu množství posluchačů. V mediálním prostoru se proto podle programového ředitele Rumplíka chová jako klasické masové médium, které chce být prostředníkem mezi minulostí, vzpomínkami a současností.

A to mu z velké části umožňuje hlavně hudební program rádia. V rámci něj se řadí do vysílacího formátu Melodie/Schlager. Tento německý formát je zaměřený na věkovou skupinu posluchačů mezi 30 až 60 lety. Jde o mix dvou základních formátů: Soft AC a Oldies AC. Přičemž AC je zkratkou Adult Contemporary – tedy „*dospělého současníka*“.

Soft AC představuje odlehčený formát, který sahá po osvědčených hitech a spočívá ve velmi opatrném a pozvolném zařazování novinek. Oldies AC je pak formát, který je orientován na starší publikum. Ve vysílání se nové hity objevují jen výjimečně, a pokud, tak s velkým zpožděním. Hudební archiv obsahuje většinou pomalé písně posledních čtyřiceti let.

Oba zmíněné formáty rádio úspěšně kombinuje a díky tomu správně oslovuje svou cílovou skupinu. AC formát je totiž vyhledávaný širokým spektrem posluchačů.

I. V. III. SOCIÁLNÍ SÍTĚ, INTERNET

Vedení Rádia Blaník se v posledních letech snaží být aktivnější na sociálních sítích. Ještě donedávna byla stanice pouze na facebooku. Postupně se přidal profil na instagramu nebo youtube. Dění na blanických sociálních sítích pak moderátoři propojují s vysíláním. „*Posluchači s námi mohou právě skrze facebook mnohem operativněji komunikovat – a my toho samozřejmě využíváme ve vysílání.*” (Rumplík, 2017)

Jako další komunikační kanál využívá stanice i webové stránky www.radioblanik.cz. Posluchači se na nich dozví aktuality z vysílání, informace o moderátorech nebo o samotném rádiu, případně i pravidla soutěží a fotografie nebo videa z akcí.

Už od roku 2007 lze rádio poslouchat i na internetu. Navíc existuje i webové rádio, které hraje celý den jen české písně.

I. V. IV. PROPAGACE, REKLAMA

Ke své propagaci používá Rádio Blaník vlastní a externí kanály. Z těch vlastních využívá samozřejmě samotné vysílání nebo výše zmíněné internetové stránky a sociální sítě. Kromě toho používá i vlastní akce – od drobných až po ty největší s každoroční tradicí (narozeninový koncert Rádia Blaník na Konopišti). Svou vlastní značku propaguje na billboardech, plakátech, bannerech, využívá i letáky nebo samolepky. Součástí toho jsou takzvané street cally, tedy doprovodná podpora marketingových aktivit zejména v ulicích – například ozvučené auto.

Sporadicky využije Blaník i televizních reklam (naposledy vánoční spot v roce 2012 na TV Prima) nebo PR článků v novinách a denících.

Rádio samozřejmě navazuje mediální partnerství a podílí se na řadě dalších akcí.

Marketingovou událostí roku je pro stanici podle programového ředitele Rumplíka zmíněný narozeninový koncert Rádia Blaník. Kampaň trvá většinou 6-7 týdnů před akcí a hlavním propagačním kanálem je samotné rádiové vysílání. To zahrnuje opakované připomínání akce, jejího programu a sloganu, propagace vstupenek a předprodejních míst, spoty se zdravicemi moderátorů a interpretů, kteří na akci vystoupí, soutěže o poslední vstupenky nebo přímé vstupy z finálních příprav a následně vstupy z koncertu.

Součástí vysílání Rádía Blaník je i reklama. Stanice má vlastní obchodní oddělení, které se o prodej reklamního času stará. Ne všechny spoty ale běží na všech blanických vlnách. Některé mohou slyšet jen posluchači v určitých regionech, pro které je produkt určen.

Od zpravodajství, kterému se budu podrobně věnovat v následující kapitole, je ale inzerce striktně oddělena. „*Určitě není možné, aby u nás někdo za medializaci ve zpravodajské relaci platil a vyžadoval tak naši publicitu bez ohledu na to, o jaké téma se jedná a jaké cílové skupině je určeno.*” (Rumplík, 2017)

I. V. V. ZPRAVODAJSTVÍ 1999–2016

Zpravodajství bylo součástí Rádía Blaník od samého počátku. Od té doby ale přirozeně prošlo proměnou, a to nejen jednou.

Úplně první zprávy četli moderátoři živě. Vysílalo se pouze na středočeském okruhu. Převažovaly tedy zprávy s celostátní důležitostí a informace, které byly prioritní pro Středočeský kraj.

Krátce poté začali moderátoři zprávy takzvaně předtáčet těsně před odvysíláním. Každý regionální okruh měl vlastní podobu. Zároveň ale na každém zazněly stejné takzvaně centrální zprávy s celorepublikovou důležitostí.

Relaci tedy tvořila centrální a regionální část. Každý moderátor (většinou byli dva) připravoval dva až tři vysílací okruhy. Jeden z nich tvořil a načítal okruh Praha, střední Čechy a jižní Čechy. Zároveň připravoval centrální zprávy, které byly pro všechny okruhy stejné a vysílaly se ve druhé polovině relace.

Regionální zprávař připravoval zbylé regiony – severní Čechy, východní Čechy, západní Čechy a Moravu. Od druhého zprávaře dostal centrální zprávy, které pouze načetl.

Od roku 1999 až do podzimu 2016 tak měla relace tuto podobu: tři regionální zprávy (jedna z nich reportážní se zvukem – tedy krátkým vyjádřením respondenta) a dvě zprávy s celorepublikovou důležitostí. Běžnou zprávu tvořily čtyři až pět vět. Reportážní zpráva byla podobně dlouhá s tím rozdílem, že po dvou až třech větách zaznělo vyjádření respondenta. Ten buď potvrdil danou informaci, nebo ji rozšiřoval o další podrobnosti. Takový zvuk byl dlouhý šest až dvanáct sekund.

Běžně tak mohly zprávy na vysílacím okruhu středních Čech v 6:00 vypadat takto:

Příbram hledá pozemky pro nové investory. Firmy by v okolí města chtěly stavět továrny a otevřít tak i nová pracovní místa. Jenže nemají kde. Podle starosty Jindřicha Vařeky prodala Příbram své pozemky v okolí příliš levně.

zvuk – mb1803ab04

Příbram se tak snaží být aktivním zprostředkovatel pro firmy, pokud o nějakém pozemku ví.

*

Tábor bojuje s hlodavci. První návnadu proti potkanům položí během dneška odborná firma. Aby ale byla deratizace účinná, měly by ji provést všichni majitelé objektů. Tábor trápí potkani už dlouho a podzemí se jimi jen hemží.

*

Ze zimního spánku se probouzí rozhledna Drahoušek na Sedlčansku. Návštěvníkům se otevře na Velký pátek, tedy 25. března. Oficiální otevření s muzikou a opékáním buřtů je naplánované o týden později. Píše to příbramský deník.

*

Nezaměstnaní po padesátce mají ve firmách dveře otevřené. Nedostatek lidí s praxí jim prý nahrává. Tak takové výsledky má anketa, kterou Hospodářská komora udělala mezi společnostmi. Praxe je ovšem úplně jiná. Starší uchazeči z úřadů práce mizí nejpomaleji ze všech. Předsudky vůči věku tak podle serveru Idnes.cz stále přetrvávají.

*

Po poledni vypluje česká loď z Drážďan na svobodu. Naši hasiči poslali do saské metropole dva vyprošťovací tanky. S odtahem nákladního plavidla, které lodní dopravu na Labi blokuje už týden, pomůže i remorkér. (Zprávy, Rádio Blaník, 21. 2. 2016)

Zprávy byly vysílány každou hodinu od 5:00 do 9:00 a následně od 14:00 do 18:00. Během ranního vysílání mohli posluchači slyšet kratší formát zpráv v časech 5:30, 6:30, 7:30, 8:30. Běžně se skládaly ze dvou regionálních a dvou centrálních zpráv. Jak mohla relace vypadat, si znovu ukážeme na okruhu středních Čech, tentokrát v čase 6:30:

Nejvíce marodů má Příbramsko a Kutnohorsko. Chřipka ve středních Čechách je ale na ústupu, podle hygieniků je teď 1250 nemocných na 100 tisíc obyvatel.

*

Dneškem se zavírá silnice do Jankova. Uzavírka komunikace druhé třídy, která začíná asi 200 metrů za Voticemi, potrápí řidiče až do května.

*

Obchodníci vyhlíží žně. Průměrně utratí Češi za Velikonoce tisícovku. Podle průzkumu jednoho obchodního řetězce tak tržby rostou dvojnásobně.

*

Zlepšovák našich babiček oprašuje ministerstvo životního prostředí. Chystá dotaci na sběr dešťové vody. Podrobnosti připravujeme do zpráv krátce před sedmou hodinou.

(Zprávy, Rádio Blaník, 21. 2. 2016)

Na začátku zpráv bylo vždy počasí – pro každý region jedinečné. Celou relaci pak uzavřel dopravní servis. Ty byly pouze dva – jeden pro Prahu a druhý pro zbytek republiky. V něm byly zprávy řazeny podle pevně daných pravidel. První byly nehody ze středních Čech (z posluchačsky nejsilnějšího regionu), následovaly případně nehody z jižních, severních, západních a východních Čech. Informace o dopravě na Moravě byly zařazovány na samotný konec.

Kromě takzvaných zprávařů, kteří zprávy psali a následně četli, se na tvorbě zpráv podíleli i regionální redaktoři – pro každý vysílací okruh jeden. Ti museli zprávařům na každý den ráno připravit pět čtených zpráv a tři reportáže. Odpoledne pak tři čtené a tři reportáže.

Ke své práci používali zprávaři i redaktoři sdílený systém Rys. Do něj ukládali redaktoři zprávy, které vytvořili a zprávaři skrze něj měli přístup ke zprávám agentury ČTK. Kromě zaměstnanců Rádia Blaník mohli do systému i lidé z dalších rádií ze skupiny Media Marketing services. Stejně reportáže tak mohli posluchači v daný den slyšet i například ve vysílání pražského rádia City nebo ostravského Hey.

I. V. VI. ZPRAVODAJSTVÍ 2016–2019

Na podzim roku 2016 prošlo zpravodajství zásadní proměnou. Zatímco doposud byly veškeré relace předtáčené pár minut před odvysíláním, nyní začali zprávaři centrální část načítat živě. Regionální zprávy, které zůstaly pro každý ze sedmi okruhů jiné, zprávaři dál předtáčeli. Stále totiž byli na jedné směně pouze dva. Odbavit ve stejnou chvíli sedm různých živých relací by navíc bylo mnohem náročnější i technicky.

Další zásadní změnou bylo opačné řazení zpráv. Relaci nově začínaly zprávy s celorepublikovým dosahem a regionální ji uzavíraly. Změnil se i počet zpráv. Ty centrální byly

nově čtyři a regionální pouze jedna (zpravidla se zvukem). Stejně tak ranní zprávy takzvané „v půl“ se skládaly ze tří centrálních a dvou regionálních.

Zpravodajství nově vyplnilo i původní mezeru v časech, ve kterých se vůbec nevysílalo. Přibyly relace v 10:00, 11:00, 12:00 a 13:00. Tato mezera totiž dřív vedla k tomu, že důležité události, které se ve zmíněných časech udály, musely počkat až na relaci ve 14:00. V případě zásadních informací se přistupovalo ke speciálnímu vysílání. „*Tato změna pro nás byla dobrá i z praktického hlediska – nebylo nutné zvažovat, kdy si daná událost zaslouží mimořádnou zpravodajskou relaci, a kdy je možné počkat na první odpolední zprávy.*” (Rumplík, 2017)

Nový formát relace s sebou nesl kromě zmíněného i další pozitiva. Zprávař, který načítal centrální zprávy živě, byl v lepším kontaktu s moderátorem i posluchači. Živá prezentace navíc zněla mnohem lépe a takzvané „akčněji“. Posluchače tak dokázala víc vtáhnout a udržet déle jeho pozornost.

Další nepopiratelnou výhodou byla lepší reakce na aktuální dění, ať už šlo o výsledky voleb, zajímavé sportovní výsledky nebo zkrátka informace, ke kterým se zprávař dostal jen několik minut před samotným vysíláním. Ty se totiž v dřívějším modelu zařadit do relace nestihly. „*Když byla dřív relace předtáčená, bylo nutné ji natočit cca 15-20 minut před jejím reálným odvysíláním.*” (Rumplík, 2017)

Běžně tak nová relace pro okruh středních Čech vypadala v 6:00 například takto:

Billboardy dál lemují české dálnice. Úřady je začnou zakrývat v polovině měsíce. Odstraňovat je pak budou od přelomu září a října. Provozovatelé měli podle zákona povinnost reklamní poutače z blízkosti dálnic a silnic prvních tříd odstranit k dnešnímu dni. Velká část z nich ale řekla, že je nechá na svých místech. (živě)

*

Učitelé bijí na poplach. Na protestu v Betlémské kapli v Praze se sešlo asi 500 pedagogů. Na úvod zaznělo, že kritická situace ve financování se týká všech stupňů vzdělávání a hrozí, že se bude prohlubovat. Česko pak nebude mít potřebné odborníky. Učitelské platy chtějí odbory zvednout o 15 procent. (živě)

*

Biopotraviny možná zamíří do školních a nemocničních jídelen. Na zdejších talířích je chce vidět ministr zemědělství Jurečka. Dopoledne požádal hejtmany, aby zvážili jak zařazování biopotravin, tak potravin od regionálních výrobců do těchto jídelniček. Podle Jurečky nejsou paušálně dražší než konvenční jídlo. (živě)

*

Kabinová lanovka na Ještěd stojí. Nejezdí kvůli silnému vichru. Ráno se na vrcholu rychlost větru blížila 80 kilometrům v hodině, přípustných je jen 58 kilometrů, potom už je provoz nebezpečný. (živě)

*

V Kamýku nad Vltavou rozšířili místa svozu bioodpadu. Kolik jich je a kde je najdeme, nám řekne starosta Petr Halada:

zvuk – mb3108mk03

Bioodpad sem zájemci mohou vozit každou sobotu od 14 hodin. (předtočeno)

(Zprávy 1. 9. 2017)

Přestože se nově dostaly do popředí zprávy s celorepublikovou důležitostí, na regionální dění stanice podle svého vedení nerezignovala: „Na každé všední odpoledne jsme přidali hned tři čistě regionální zpravodajské relace.” (Rumplík, 2017) Regionální blok měl vždy zhruba minutu, obsahoval tři delší zprávy a byl předtáčený. Ve vysílání ho posluchači slyšeli každý den v časech 12:22, 15:22 a 17:22. Na okruhu východních Čech vypadal například takto:

Záchranáři ověřovali spolupráci jednotlivých složek. Přes 120 hasičů, policistů, záchranářů, strážníků a specialistů cvičilo v Jihlavě zásah po fiktivním výbuchu plynu a zavalení několika lidí.

*

Policie likviduje střelnice provozované neziskovými spolky na Vysočině. V současné době má na Vysočině 76 subjektů povolení k provozování střelnic, z toho je 13 komerčních.

*

Rychlost jízdy a strom spadlý na silnici stojí za nehodou osobního auta mezi Chocní a Dvořiskem. Strom spadl kvůli uhnílym kořenům. Při havárii se nikdo nezranil a škoda se odhaduje na 50.000 korun. (Rádio Blaník, regionální blok, 3. 9. 2017)

„Změna modelu souvisela s aktuálními výzkumy preferencí posluchačů Rádia Blaník, z nichž plynula větší poptávka po celoplošných zprávách a zároveň nižší poptávka po zprávách regionálních. Naši posluchači měli zkrátka větší potřebu se během dne dozvědět to podstatné z dění v Česku – večer tu samou zprávu uvidí v TV a mají pocit, že už tu informaci znají, protože jim to řekli na Blaníku...” (Rumplík, 2017)

I. V. VII. ŽIVÉ VYSÍLÁNÍ Z POHLEDU ZAMĚSTNANCŮ

Z ankety mezi zaměstnanci Rádia Blaník vyplývá, že změnu považují za převážně pozitivní. Tehdejší zprávařka Agáta Lexová ocenila hlavně dynamiku nových zpráv: „*Starý systém mi přišel utahaný a dlouhý. Regionální zprávy se vytvářely tři, takže se do vysílání často dostávaly i nepodstatné zprávy, které podle mě nemohly zajímat ani obyvatele daného regionu. V novém systému je složení zpráv mnohem lepší. Z kraje jen jedna zpráva a těch centrálních, skutečně zajímavých věcí, která nás mohou nějak ovlivnit, je víc.*”

Naopak dosavadní zprávařka Renata Pechová to viděla jinak. Živé vysílání sice přivítala, redukci regionálních zpráv ze tří na jednu ale zkritizovala: „*Hlavně ráno, kdy není po relaci ještě doprava, kterou čte regionální zprávař, to zní celkem trapně v éteru, kdy zprávař na regionální části hlásí jen jednu zprávu po čtyřech zprávách zprávaře centrálního.*”

Dosavadní moderátorka Rádia Blaník Kateřina Pallayová zase ocenila pružnost a flexibilitu nových zpráv: „*Redaktoři zpravodajství museli dřív natočit zprávy do určitého časového limitu. Jakmile se objevila nová informace a bylo po limitu, posluchači se ji dozvěděli buď za hodinu v dalším zpravodajském bloku, nebo pokud šlo o významnou událost (teroristické útoky, kalamita apod.), tak v mimořádných zprávách.*” Tyto mimořádné události navíc často jako první zmiňovali právě moderátoři, což roli zprávaře, jakožto odborníka na aktuální dění, upozadovalo.

Z hlediska moderátorů je největší změnou kontakt mezi nimi a zprávaři. Po domluvě totiž avizují důležitou informaci, která v relaci zazní. Rádio tak lépe udrží pozornost a zájem posluchače. Podle Pallayové tím nicméně přibyla pro moderátory další práce: „*Zatímco byl moderátor v původním systému odbavení zpráv pasivní a čekal, až natočené zpravodajství proběhne ve vysílání, nyní se na něm aktivně podílí. Musí pustit mikrofon, hlídat hlasitost zpravodajského podkresu a pouštět natočené zvuky do reportáží. Není to ale nijak náročné a rozhodně lze říci, že nový systém odbavení zpráv je pro Rádio Blaník a jeho posluchače přínosem.*”

I. V. VIII. ZPRAVODAJSTVÍ PO R. 2019

Nový systém ale fungoval jen zhruba tři roky. V říjnu 2019 přišla další změna. Zatímco od samého začátku vysílání si stanice zakládala na množství regionálních redakcí a na redaktorech, kteří žijí přímo v kraji, o kterém referují, nyní jsou regionální zprávy ještě více upozaděny.

Primární jsou teď zprávy s celorepublikovým dosahem. Regionální informace, které byly dosud tvořené pro každý vysílací okruh na míru, vedení rádia zrušilo. Ve všedních dnech zůstaly jen regionální bloky (viz předchozí kapitola). Nově ale běží v jiných časech: 9:16, 12:16 a 17:16. V běžné relaci zůstává regionální počasí (8 verzí), v několika mutacích se vysílá i doprava (7 verzí).

Samotnou relaci tedy tvoří 4 zprávy. V naprosté většině případů jde o takzvané centrální. Mnohem více než v předchozích modelech se ale mezi ně mohou dostat regionální, a to především ty, které svůj kraj přesahují.

Změna i tentokrát vzešla z průzkumu veřejného mínění: „Z průzkumů, které jsme nechali udělat v květnu roku 2019, vyplynulo, že posluchači chtějí slyšet regionální počasí, regionální dopravu a co se týče zpráv, měly by být krátké a stručné. Chtějí slyšet to nejzajímavější z celého Česka, zhruba polovina dotázaných uvítá zprávy z jejich regionu (ostatní regiony je nezajímají). Zprávy ze světa slyšet nepotřebují a sport jen okrajově.” (Musilová, 2020)

Posluchači tak mohou nynější relaci slyšet ze všech vysílačů například v této podobě:

Zástupci tripartity se neshodují na podobě státního rozpočtu na příští rok. Návrh ministerstva financí počítá se schodkem 320 miliard korun. Podle zaměstnavatelů i zaměstnanců ale není přesný, říká předseda odborových svazů Josef Středula:

zvuk – Mb1210rp03

Návrh rozpočtu také nepočítá s rušením superhrubé mzdy.

*

Správa státních hmotných rezerv uvolní 2.500 lůžek. Navýší se tím kapacity v nemocnicích. Tam je podle posledních údajů 2.106 lidí s koronavirem. Od začátku října jejich počet stoupl na dvojnásobek.

*

Přibývá nakažených zdravotníků. Podle dat České lékařské komory se za týden jejich počet také zdvojnásobil. Pozitivně testovaných na covid -19 jich je 4 a půl tisíce, z toho téměř tisíc lékařů. V Česku je celkem 50.000 lékařů a 117.000 zdravotních sester.

*

Česká fotbalová reprezentace zvítězila v utkání ligy národů v Izraeli 2:1. A to i přes problémy, které hráčům před zápasem připravila nákaza v týmu. Český výběr tak navázal na stejnou výhru ze středeční přípravy na Kypru. Trenér Jaroslav Šilhavý si vítězství velmi cení.

zvuk – Mb1210rp02

Reprezentace se přesunula do Prahy, kde se podrobila dalším testům na koronavirus. Výsledky budou večer nebo zítra. Ve středu ve Skotsku by měl národní tým hrát přímý souboj o první místo tabulky. (Zprávy, Rádio Blaník, 12. 10. 2020)

Krátce po spuštění tohoto systému ale přišla další zásadní změna. Množství práce redaktorů v regionech se totiž nově razantně snížilo. Nevytvářeli už reportáže do samotných hlavních relací, ale pouze do regionálních bloků a dalších okrajových relací jako jsou například víkendové tipy (tipy, kam mohou lidé v daném regionu o víkendu vyrazit na výlet, za zábavou apod.) nebo nově vstupovali živě do zpráv.

Během listopadu vedení rádia rozhodlo, že místa regionálních redaktorů zruší úplně: *„Chvilí po spuštění bylo rozhodnuto, že krajánci a jeden redaktor dostanou v rámci šetření k poslednímu listopadu výpověď. Na prosinec tedy bylo nutné vymyslet, jak práci za devět lidí můžou dělat dva, tak, aby podoba zpravodajství zůstala stejná.“* (Musilová, 2020)

Nyní se tedy veškeré zpravodajské vysílání odbavuje z Prahy. Centrální zprávy tvoří jeden zprávař. O osm regionálních okruhů se stará regionální zprávař a pomáhají mu dva redaktoři. Obstarává regionální počasí a dopravu a regionální bloky, které zůstaly zachovány. I po této změně trvá vedení zpravodajství na tom, že je Rádio Blaník stále regionálním rádiem.

I. V. IX. VÝBĚR TÉMAT DO ZPRAVODAJSTVÍ

Při výběru zpráv se redaktoři Rádia Blaník zaměřují hlavně na domácí dění. To má absolutní prioritu. V rámci něj dlouhé roky dominovalo regionální zpravodajství (viz předchozí kapitoly).

Čemu se redaktoři naopak spíše vyhýbají, jsou sportovní a kulturní témata, pokud se nejedná o významné informace s celorepublikovým dosahem. Opatrní musí být i při výběru zahraničních zpráv. Do relací s jistotou patří ty, které s Českou republikou souvisí, přímo se jí týkají nebo pro ni znamenají reálný důsledek. Zajímavé jsou pro posluchače i důležité zprávy ze sousedních zemí a samozřejmě informace s celosvětovým dopadem (například zvolení nového amerického prezidenta). Prioritní zařazení mají i tragédie – teroristické útoky, rozsáhlé přírodní katastrofy.

S jistotou se ale do relací nedostanou zprávy z Blízkého východu: *„Konfliktů na Blízkém východě je tolik. Věříme, že charakter těchto zpráv nenaplňuje ani jednu z našich priorit – tedy informovat o dění v našich krajích s důrazem na nejdůležitější zprávy z domova.“* (Horáková, 2017)

Zásadní vliv na to, zda daná zpráva zazní ve vysílání Rádia Blaník má tedy především blízkost posluchačů z cílové skupiny k informaci. Důležitá je také její jednoznačnost, jednoduchost a samozřejmě aktuálnost. Své místo v relaci mají zprávy, se kterými se dokáží posluchači ztotožnit, dokáží se jich dotknout nebo je překvapit či dokonce pobavit. „Zprávy se musí posluchačů dotýkat – Mohou si o tématech povídat doma nebo v hospodě? Ovlivní jim informace nějak život?“ (Musilová, 2020)

Dalším kritériem je i to, zda je zpráva pozitivní nebo negativní. Rádio Blaník se snaží prezentovat jako pozitivní a „sluníčkové“ rádio (Slunce má ostatně i ve svém logu). Chce proto přinášet posluchačům i dobré zprávy. Nejsou sice upřednostňovány před běžnou důležitou agendou, přesto by měli zprávaři takové zprávy vyhledávat a v případě prostoru zařazovat do relací. Kromě toho mají tyto informace i vlastní vysílací čas: „Posluchači Blaníku chtějí slyšet i dobré zprávy. Vznikl stejnojmenný pořad, který vysíláme v úterý a ve čtvrtek mezi 18. a 19. hodinou.“ (Musilová, 2020)

I. V. X. NYNĚJŠÍ PRÁCE ZPRÁVAŘŮ A REDAKTORŮ

Zprávaři Rádia Blaník se střídají na ranních a odpoledních směnách. Na obou jsou přítomni vždy dva. Ti ranní přicházejí už ve 4:00 a odcházejí v 11:00. V ten čas je vystřídají další dva zprávaři, jejichž odpolední směna trvá do 18:00. O víkendu vysílají zprávy také ráno i odpoledne v časech 6:00 - 10:00 a 14:00 - 18:00. Během dopoledne běží pouze centrální zprávy, stejně tak v sobotu dopoledne. V neděli odpoledne pak doplní relaci, tak jako ve všední dny, regionální počasí a doprava.

Centrální zprávař tedy připravuje čtyři zprávy s celorepublikovým dosahem. Po uvážení může zařadit i zásadní zprávy regionální. Hlídat by ale měl vyváženost jednotlivých okruhů. Využívat může po dohodě s regionálním zprávařem i regionální reportáže. Běžně musí mít zprávy bez headlineů zhruba minutovou stopáž. Zprávař tedy musí vystihnout pointu jedné zprávy jen v několika málo větách. Od března 2020 je ale délka zpráv flexibilnější: „Od propuknutí epidemie koronaviru jsou zprávy výrazně delší. Stále ale platí, že by měl posluchač dostat to podstatné a srozumitelně řečené.“ (Musilová, 2020)

Regionální zprávař svou práci stále předtácí. Například během ranní směny natočí 56 verzí počasí, 49 verzí dopravy a 8 verzí regionálních bloků. Během odpolední směny jsou počty podobné, verzí regionálních bloků je ale dvakrát tolik.

Po redukci regionálních redaktorů tvoří reportáže pouze dva. Mají mezi sebou rozdělených osm okruhů. Dohromady ukládají na jeden všední den 12 regionálních (případně centrálních reportáží) a 24 čtených zpráv.

Sporadicky spolupracuje s Rádiem Blaník také redaktorka, která v případě potřeby dochází na důležité tiskové konference.

II. PRAKTICKÁ ČÁST

V této části diplomové práce zanalyzuji jednotlivé zprávy vysílané ve zpravodajských relacích Rádia Blaník. Použiji k tomu metody kvantitativní obsahové analýzy. Tu provedu na základě předem určených hypotéz.

Praktická část této práce má sloužit především k ověření a potvrzení části teoretické. Zároveň má za cíl důsledně porovnat všechny tři výše zmíněné modely zpravodajských relací a vyzdvihnout jejich pozitiva i negativa. Zaměřím se i na to, zda informace sdělené vedením rádia odpovídají praxi.

II. I. METODOLOGIE VÝZKUMU

Jak už jsem zmínila, pro svůj výzkum jsem zvolila zejména kvantitativní obsahovou analýzu. Ta je jedním z tradičních analytických přístupů. Umožňuje získání výsledků zkoumáním mediálních obsahů v delším časovém horizontu. (Trampota, Vojtěchovská, 2010, 100)

Výhodou této metody je možnost prezentovat výsledky jasně a přehledně v tabulkách a grafech. Závěry tak nezávisí na osobách, které analýzu provádějí, ale na analyzovaném materiálu. (Schulz a kol., 1998, 31) Tento způsob analýzy navíc poskytuje představu o poměrných kvantitativních vztazích ve skupině sledovaných jevů. Můžeme tak například zjistit, co v ní převažuje. Navíc se dá tímto způsobem zpracovat velké množství textu.

„Metoda kvantitativní obsahové analýzy se zaměřuje na explicitní a zjevný obsah mediálních sdělení, tedy na to, co Denis McQuail nazývá obsahem, jak byl vyslán (message as sent), zatímco fázi příjmu sdělení (a tedy obsah, jak byl přijat) pomíjí. Základním principem obsahové analýzy je utřídění zkoumaných obsahů do určitých kategorií a jejich kvantifikace s pomocí statistických metod.“ (Škodová, Červenka, 2008, 41)

Nicméně například Jan Jiráček a Barbara Köpplová chápou tuto metodu spíše jako orientační. Sledovaný vzorek totiž zbavuje historického i sociálního kontextu. Přesto je obsahová analýza stále standardní metodou popisu mediální produkce a hledání převažujících rysů. (Jiráček, Köpplová, 2009, 284)

Postup následujícího výzkumu vychází z knihy Analýza obsahu mediálních sdělení (2004). V knize ho popsal Helmut Scherer v kapitole Úvod do metody obsahové analýzy.

Pouze v otázkách týkajících se relevance zpráv pro cílovou skupinu rádia (viz následující kapitoly) a podílu pozitivních zpráv ve vysílání použiji kombinaci kvantitativní a kvalitativní analýzy.

V prvním případě půjde o subjektivní hodnocení zpráv v souvislosti s převažující skupinou posluchačů Rádia Blaník tak, jak ji jako bývalá redaktorka rádia vnímám. Bude mě zajímat, zda se potvrdí nebo vyvrátí výroky vedení rádia o velkém důrazu na cílovou skupinu. Zároveň se budu snažit zohlednit vliv okolností a doby, ve které byla daná zpráva napsaná.

Ve druhém případě budu subjektivně hodnotit pozitivní, negativní nebo neutrální zabarvení jednotlivých zpráv. Znovu jde o ověření tvrzení vedení, že se snaží posluchačům přinášet dobré zprávy.

Při hodnocení obou kritérií budu převážně vycházet ze své praxe nejen v rádiu, ale i v dalších médiích.

II. II. VÝZKUMNÉ OTÁZKY

Výzkumné otázky jsem formulovala tak, aby potvrdily nebo vyvrátily zmíněná tvrzení vedení Rádia Blaník v předchozích kapitolách. Zajímat mě bude především podíl regionálního zpravodajství v relacích, převažující témata v domácí agendě nebo přínos zpráv pro cílovou skupinu.

- 1) Jaký prostor zaujímají ve zpravodajské relaci regionální zprávy? (Do jaké míry je médium regionálním rádiem v oblasti zpravodajství?)
- 2) Jaká témata v rámci relací převažují? (domácí centrální, domácí regionální nebo zahraniční)
- 3) Jaká témata v relacích převažují v rámci domácí agendy?
- 4) Jsou témata zpráv relevantní pro cílovou skupinu rádia (popsanou v předchozích kapitolách)?
- 5) Jaký je podíl pozitivních zpráv ve zpravodajských relacích?

II. III. PŘEDMĚT ZKOUMÁNÍ

Předmětem zkoumání jsou tři modely zpravodajské relace Rádia Blaník, podle kterých vysílala stanice v různých časových obdobích zpravodajství. Základním souborem jednotek jsou tedy veškeré zpravodajské relace rozhlasové stanice Rádia Blaník, které ve vysílání zazněly mezi lety 2016–2020.

Z tohoto souboru jsem vybrala vzorek pro obsahovou analýzu. U všech tří modelů se výzkum zaměří na relace vysílané ve 14:00 po dobu náhodně vybraných 14 dní. Tento čas jsem zvolila z toho důvodu, že je zpravodajským pořadem vyplněn v každém ze tří modelů. Navíc jde o jednu z hlavních relací v rámci dne a přináší ty nejdůležitější informace.

Vzorek pro analýzu byl vybrán z důvodu omezených technických a obsahových možností, kvůli kterým jsem postrádala kapacitu na analýzu celého souboru jednotek. Ten byl proto redukován na takové množství dat, které bylo možné efektivně zpracovat.

II. IV. ZKOUMANÁ JEDNOTKA

Zkoumanou jednotkou analýzy je rozhlasová zpráva. Jde o krátkou informaci o určité události, která má jasný začátek a konec. Její charakteristika je podrobně popsána v kapitole I. II. II.

II. V. HYPOTÉZY

H1 – Regionální zprávy budou ve všech relacích Rádía Blaník zaujímat podstatný prostor (nejméně 20 %). S každým přechodem na nový zpravodajský systém bude regionálních zpráv ubývat.

H2 – V rámci relací budou ve všech třech zpravodajských modelech převažovat v naprosté většině domácí témata. Centrálních ale bude o něco více než regionálních.

H3 – V rámci domácí agendy budou v relacích převažovat témata týkající se politiky, účelového zpravodajství, kriminality, společnosti, zdravotnictví a školství – pravděpodobně v tomto pořadí co do četnosti.

H4 – Většina zpráv (nejméně 70 %) bude relevantní, srozumitelná a užitečná pro cílovou skupinu Rádía Blaník.

H5 – Zhruba třetina zpráv (nejméně 30 %) bude pozitivní.

II. VI. KATEGORIE PROMĚNNÝCH

Pro stanovení kategorií, kterých mohou jednotlivé proměnné nabývat, je možné využít jeden ze dvou postupů – emergent nebo a priori kódování. V prvním případě nejdříve

podrobíme vzorky zkoumání a jednotlivé kategorie vystavíme až poté. Ve druhém případě, který jsem zvolila, určíme kategorie prioritně a až poté zkoumáme data. (Trampota a Vojtěchovská, 2010)

Kategorie pro zkoumání jsem stanovila jako: Lokalita, Téma, Relevance a Zabarvení. Jejich vymezení je následovné:

1) Lokalita – tabulka č. 1, kódovací kniha 1

Kód	Kontext zprávy
1	Domácí celostátní
2	Domácí regionální
3	Zahraniční

2) Téma – tabulka č. 2, kódovací kniha 2

Kód	Kontext zprávy
1	Politika
2	Justice
3	Účelové zpravodajství
4	Ekonomika
5	Mezinárodní vztahy
6	Zdravotnictví
7	Školství, vzdělání
8	Bezpečnost, kriminalita, neštěstí
9	Kultura, zábava

10	Zaměstnání
11	Náboženství
12	Sport
13	Věda
14	Společnost

3) Relevance – tabulka č. 3, kódovací kniha 3

Kód	Relevantnost zprávy
1	Ano
2	Ne

4) Zabarvení – tabulka č. 4, kódovací kniha 4

Kód	Zabarvení zprávy
1	Výrazně pozitivní
2	Neutrální
3	Výrazně negativní

Pro lepší pochopení jednotlivých kategorií každou z nich charakterizují.

Proměnné na základě lokality:

Domácí celostátní – zprávy, které mají takzvaně celostátní dosah, týkají se celé České republiky. Dopad takových informací pocítí většina obyvatel země. Do této kategorie spadá například i návštěva zahraniční osobnosti v Česku.

Domácí regionální – zprávy, které se převážně dotýkají některého z krajů nebo okresů České republiky. Nemají celostátní charakter. Mají dopad jen na určitou skupinu obyvatel v určité oblasti.

Zahraniční – zprávy, které se neodehrály na území Česka, ani se ho nijak nedotýkají. Nemají zásadní dopad na dění v zemi.

Proměnné na základě tématu:

Politika – zprávy, které informují o politickém dění a o politicích. Patří sem volby, politická vyjednávání, dění ve sněmovně apod.

Justice – zprávy týkající se soudů, soudních procesů, soudců a zákonů.

Účelové zpravodajství – zprávy z oblasti dopravy a počasí. Do této kategorie nejsou zahrnuty samostatné relace o dopravě a počasí.

Ekonomika – zprávy týkající se finančních záležitostí, hospodaření státu, domácností nebo firem.

Mezinárodní vztahy – zprávy, které informují o bilaterálních jednáních nebo smlouvách. Patří sem i dění související s mezinárodními organizacemi jako je EU, NATO nebo OSN.

Zdravotnictví – zprávy týkající se nemocnic, zdravotníků, léků nebo zdraví člověka.

Školství, vzdělání – zprávy týkající se škol, učitelů, žáků a studentů.

Bezpečnost, kriminalita, neštěstí – jde o informace z oblasti trestných činů, přírodních katastrof a jiných neštěstí, bezpečnosti lidí i státu.

Kultura, zábava – zprávy, které informují o kulturních událostech, celebritách, zábavné informace, kuriozity, zajímavosti.

Zaměstnaní – informace o zaměstnanosti nebo nezaměstnanosti lidí, úřady práce, informace o volných místech nebo konkurzech.

Náboženství – zprávy týkající se některého z náboženství, víry, náboženských institucí, budov či představitelů.

Sport – zprávy informující o sportovních událostech, výsledcích utkání nebo o životě sportovců.

Věda – informace, které se dotýkají oblasti vědy, inovací, vědeckých objevů a zajímavostí.

Společnost – zprávy týkající se společnosti, které nelze zařadit do žádné jiné kategorie.

Proměnné na základě relevance:

Ano – zpráva je relevantní pro cílovou skupinu rádia. Posluchač jí porozumí a zdá se mu zajímavá. Zpráva na něj má potenciální vliv a dopad.

Ne – zpráva cílového posluchače nezajímá, není pro něj přínosem.

Proměnné na základě zbarvení:

Výrazně pozitivní – zpráva je pozitivně zbarvená, má pozitivní dopad z hlediska průměrného posluchače.

Neutrální – zpráva je neutrální, má neutrální dopad z hlediska průměrného posluchače.

Výrazně negativní – zpráva je negativně zbarvená, má negativní dopad z hlediska průměrného posluchače.

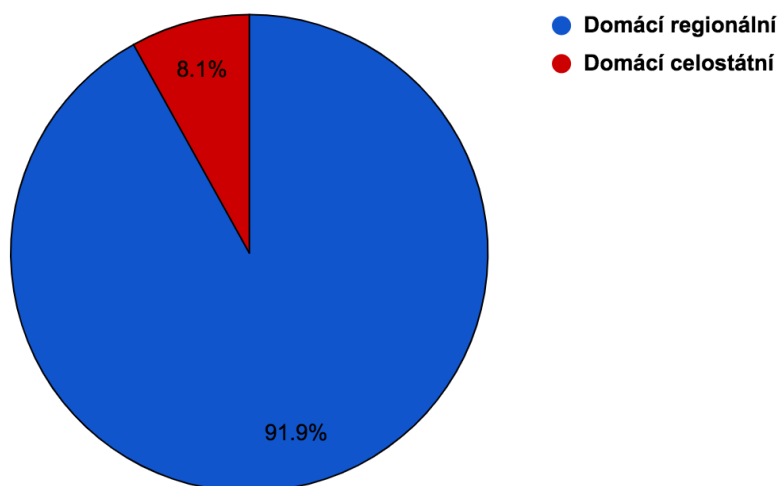
II. VII. VYHODNOCENÍ ANALÝZY

V rámci stanoveného vzorku bylo celkem analyzováno 210 zpravodajských relací, které obsahovaly 533 zpráv. Tyto jednotky byly následně rozřazovány podle jednotlivých kategorií a proměnných. Výsledky nyní vyhodnotím nejprve v rámci každého jednotlivého modelu relace a následně se budu věnovat jejich porovnávání.

II. VII. I. ANALÝZA MODELU Č. 1 (1999–2016)

U nejstaršího modelu zpravodajské relace Rádia Blaník jsem podrobila analýze celkem 98 relací, ve kterých bylo 322 zpráv. Šlo o relace, které zazněly ve vysílání 1. – 14. října 2016. Jako první kategorii jsem určovala lokalitu, tedy o jakém místě zpráva informuje.

Graf č. 1 – Formát č. 1 – Lokalita

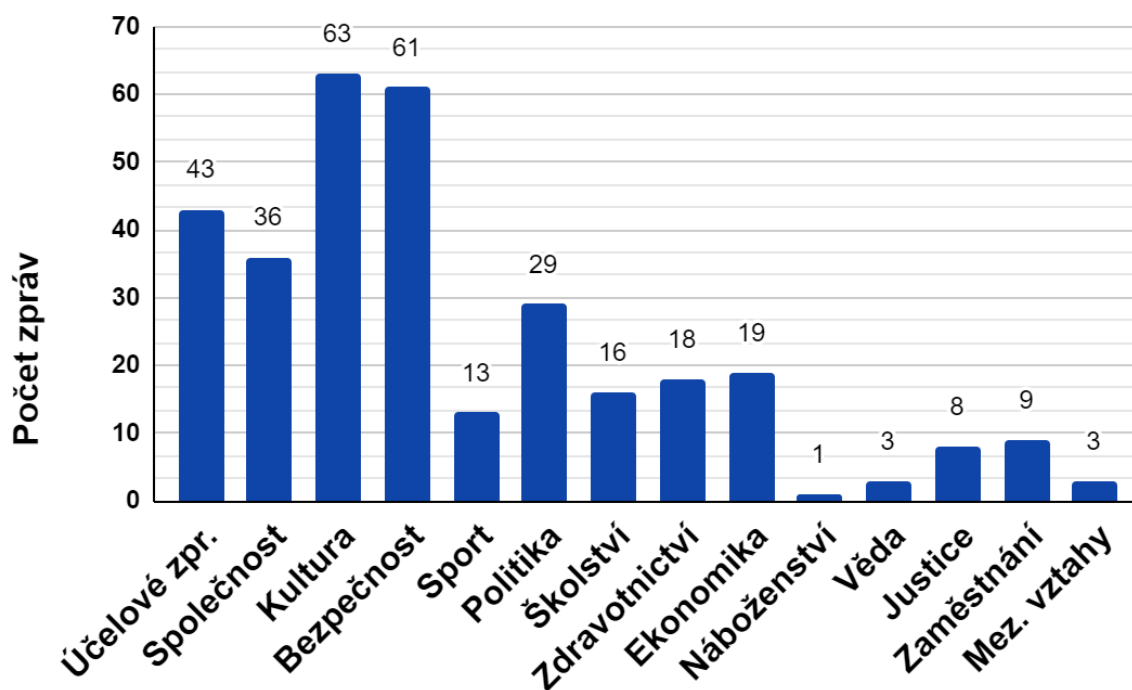
Ani v jedné ze zkoumaných relací se neobjevila zahraniční zpráva, všechny byly pouze domácí. Naprostá většina z nich přinášela informace z dění v regionech. Takových zpráv bylo téměř 92 %. Zbýlé měly celostátní dosah.

Dalším kritériem, které jsem zkoumala, bylo téma. Zajímalo mě, o čem mohou posluchači rádia nejčastěji slyšet. Jsou to kulturní a zábavná témata. Vyplňují téměř 20 % zpravodajství. Ve většině případů jde o pozvánky na kulturní akce. Hned za nimi je bezpečnost. Tady šlo zejména o drobnější kriminalitu na regionální úrovni. Nechyběly ale ani závažnější přestupky, jako jsou vraždy.

Méně časté, ale přesto stále poměrně hodně zastoupené, byly zprávy věnující se účelovému zpravodajství, společnosti a politice. U účelového zpravodajství šlo především o

dlouhodobé předpovědi počasí nebo novinky v dopravní infrastruktuře. Politika pak převažovala opět na regionální úrovni. Šlo o dění na radnicích a v zastupitelstvech.

Graf č. 2 – Formát č. 1 – Téma

Ještě méně zastoupené byly zprávy věnující se ekonomice, zdravotnictví a školství. Každá z kategorií zaplňuje 5–6 % relace.

Překvapivým výsledkem pro mě bylo čtyřprocentní zastoupení sportovních témat. Ze své praxe v Rádiu Blaník i z vyjádření vedení vím, že tato témata se měla ve vysílání objevovat spíše sporadicky, a to především na celostátní úrovni. Ve zkoumaných relacích jsem ale zaznamenala převážně regionální sport a rozhodně se nedá konstatovat, že v minimálním zastoupení.

Méně bylo překvapivě naopak justičních témat a zpráv týkajících se zaměstnání. Ani jedna z kategorií nedosáhla 3 % a objevovaly se převážně na celostátní úrovni.

Nejméně pak bylo zpráv, které informovaly o mezinárodních vztazích, vědě a náboženství. Tento výsledek splnil mé očekávání.

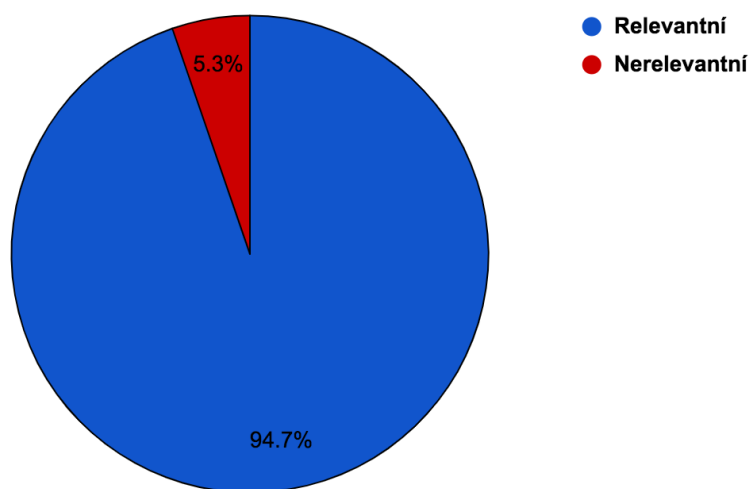
Co se týče náboženských témat, velmi často se do relace dostanou jen ty s celostátním přesahem, které se navíc týkají přímo papeže. Jediná zpráva, kterou jsem zařadila do kategorie

náboženství, byla sice spíše regionální, přesah v podobě zmínky o papeži Františku přesto obsahovala:

„Plzeňský biskup Tomáš Holub se stal patronem ohroženého holuba krvavého původem z Filipín. K adopci se rozhodl u příležitosti Dne modliteb za péči o stvoření, který připadá na 1. září. Papež František jej vyhlásil v loňském roce.” (Zprávy, Rádio Blaník, 2. 10. 2016)

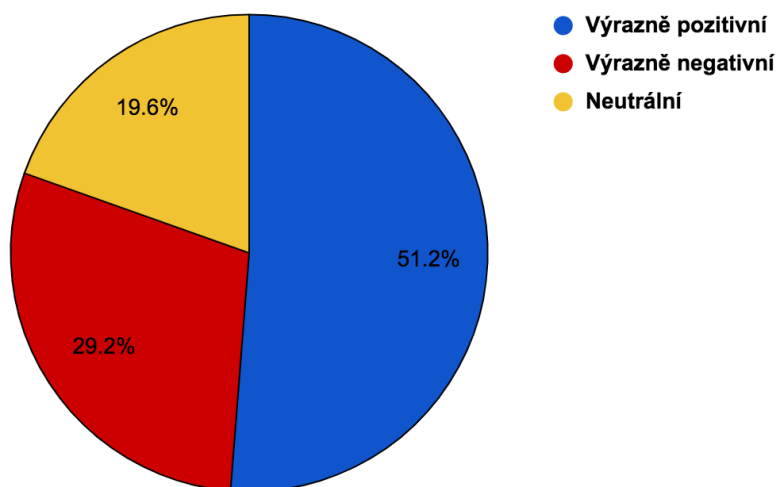
Třetí zkoumanou kategorií byla relevance. Chtěla jsem zjistit, jaký poměr zpráv se reálně zaměřuje na cílovou skupinu, na kterou je podle vedení nutné brát velký zřetel. Ze zkoumání vyplynulo, že drtivá většina zpráv ve zkoumaných relacích byla pro běžného posluchače Rádía Blaník opravdu relevantní, zajímavá a přínosná. Potvrzuje to i předchozí graf, ve kterém jasně vedou kulturní, bezpečnostní, společenská témata a účelové zpravodajství. Právě zprávy spadající do těchto kategorií cílového posluchače skutečně zajímají. Sám i taková témata vyhledává.

Graf č. 3 – Formát č. 1 – Relevance

Poslední zkoumanou kategorií byla pozitivita. Zajímalo mě, jaký podíl zpráv je skutečně pozitivních v kontextu prezentace Rádía Blaník jako sluníčkového, pohodového rádia. Překvapením sice nebylo, že nejvíc zpráv je pozitivních, přesto jsem možná čekala vyšší zastoupení – výrazně pozitivní byla totiž jen polovina zpráv. Šlo především o témata týkající se kultury, zábavy a společnosti. Výrazně negativních pak bylo 30 % zpráv. Šlo především o bezpečnostní témata.

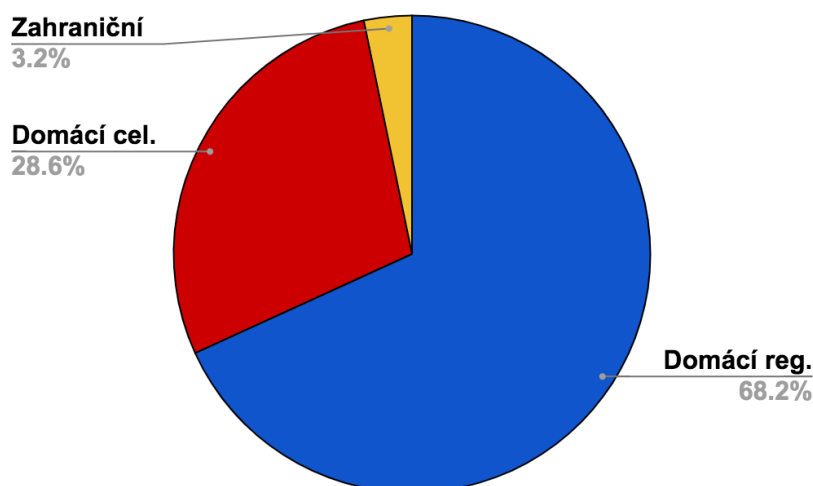
Graf č. 4 – Formát č. 1 – Zabarvení

II. VII. II. ANALÝZA MODELU Č. 2 (2016–2019)

U modelu zpravodajské relace, který Rádio Blaník využívalo pouhé tři roky, jsem znovu podrobila analýze celkem 98 relací. V porovnání s předchozím formátem v nich ale bylo méně zpráv – 154. Šlo o relace, které zazněly ve vysílání 1. – 14. září 2017.

Graf č. 5 – Formát č. 2 – Lokalita

I u druhého formátu byla většina zpráv domácích regionálních. Přesto jejich počet znatelně klesl, tvořily necelých 70 %. Téměř trojnásobně přibýlo domácích celostátních zpráv.

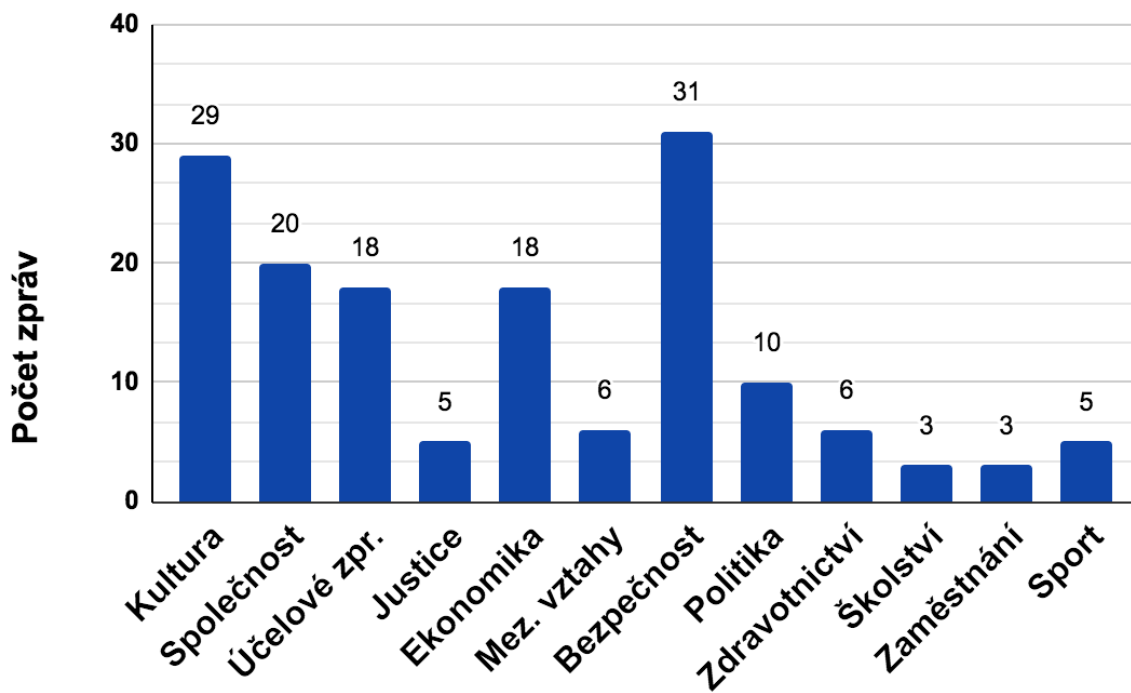
A zcela nově se objevily zahraniční informace, přestože šlo o zanedbatelné množství. Redaktoři je zařadili pouze pětkrát. Šlo například o tyto zprávy:

„Rasové nepokoje ve Spojených státech mají na kontě nejméně 3 mrtvé. Při akcích bělošských extremistů ve Virginii zemřela žena a dva policisté. Ženu zabilo auto, které při protirasistické demonstraci najelo do davu. Policisté pak zahynuli při pádu vrtulníku, který při nepokojích zasahoval.“ (Zprávy, Rádio Blaník, 13. 9. 2017)

„Itálie a Malta mají zavřené přístavy pro připlouvající uprchlíky z Libye. Španělská loď, která nepřistoupila na mezinárodní kodex pomoci, čeká v mezinárodních vodách na povolení zakotvit. Střílela na ni pro výstrahu Libyjská pobřežní stráž. Co s plavidlem bude, není jasné.“ (Zprávy, Rádio Blaník, 8. 9. 2017)

I u druhého formátu mě zajímalo, jaká témata převažují. Znovu vedla kulturní a bezpečnostní. Tentokrát v opačném poměru, i když opět velmi těsném. Stále byla tato témata především na regionální úrovni a jednalo se o kulturní pozvánky a méně závažné kriminální činy.

Graf č. 6 – Formát č. 2 – Téma

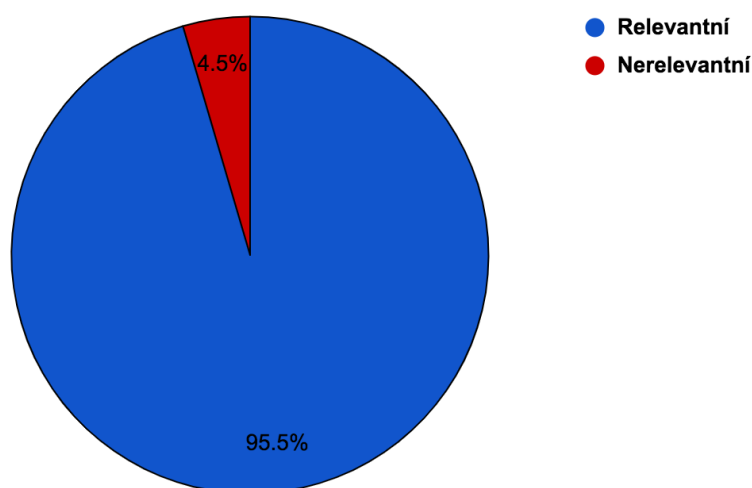

Další nejčastější témata byla opět společnost a účelové zpravodajství. Nově se ale na přední příčky dostala ekonomika. Stejně tak byla výrazněji zastoupena politika. Obě tato témata se zřejmě dostala do popředí díky vyššímu zastoupení celostátních zpráv.

Méně časté kategorie pak byly justice, mezinárodní vztahy, zdravotnictví a sport. Těchto témat bylo ve druhém formátu ještě méně než v předchozím, šlo o zhruba 3 %. I to je zřejmě způsobeno nárůstem celostátních zpráv, do kterých se sport tak často nedostal a objevoval se tedy méně opět pouze na regionální úrovni.

V porovnání s předchozím zpravodajským modelem pak ubylo školství a zaměstnání. Zcela pak ze zpráv zmizela věda a náboženství.

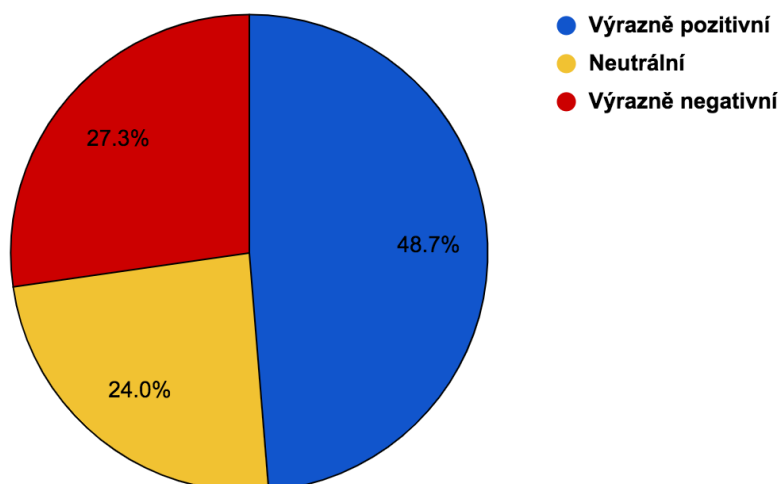
Graf č. 7 – Formát č. 2 – Relevance

Další zkoumanou kategorií byla i u druhého formátu relevance. Výsledky vyšly velmi podobně. Znovu byla naprostá většina zpráv relevantní pro běžného posluchače Rádia Blaník. A opět lze nalézt souvislost s předchozím grafem, který to napovídá. I v tomto modelu se totiž nejčastěji objevovala čtveřice klíčových témat, která cílového posluchače zajímají – kultura, bezpečnost, společnost a účelové zpravodajství.

Poměr pozitivních, negativních a neutrálních zpráv nebyl ani u druhého modelu překvapením. Přestože výrazně pozitivních zpráv o něco ubylo, stále značně převažují a tvoří zhruba polovinu relací. Výrazně negativních zpráv je také podobně – jen o 2 % méně. Jednotky procent, které ubyly zmíněným dvěma kategoriím, totiž přibyly třetí – zprávám neutrálním. Těch bylo 24 %.

Graf č. 8 – Formát č. 2 – Zabarvení

II. VII. III. ANALÝZA MODELU Č. 3 (2019 – doposud)

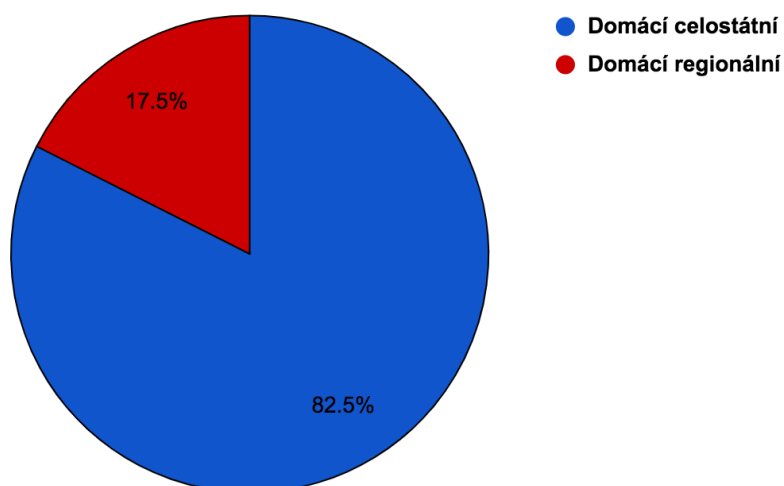
U modelu zpravodajské relace, který Rádio Blaník využívá od roku 2019 doposud, jsem podrobila analýze pouze 14 relací. Jejich počet se totiž v porovnání s předchozími modely značně snížil, jak jsem popsala v teoretické části. I zpráv tedy bylo samozřejmě méně – 57. Šlo o relace, které zazněly ve vysílání 12. – 15. října 2020.

Co se týče určení lokality u třetího modelu zpravodajství, tak v grafu vidíme především razantní nárůst domácích celostátních zpráv. Bylo jich víc než 80 %. Zbytek tvořily domácí regionální informace. Znovu také vidíme absenci zahraničních zpráv. Zahraničí sice bylo v některých zprávách zmíněno, ale jen okrajově. Primární informace byla domácí, proto ji nešlo označit za čistě zahraniční. Jde například o tyto zprávy:

„Tři české fotbalové kluby dnes večer odehrají úvodní utkání evropské ligy. Slavia hraje s Berševou, Sparta s Lille a Liberec s Chentem. Nevýhodou českých hráčů je jejich nerozehranost. Nehráli zhruba 19 dní.“ (Zprávy, Rádio Blaník, 22. 10. 2020)

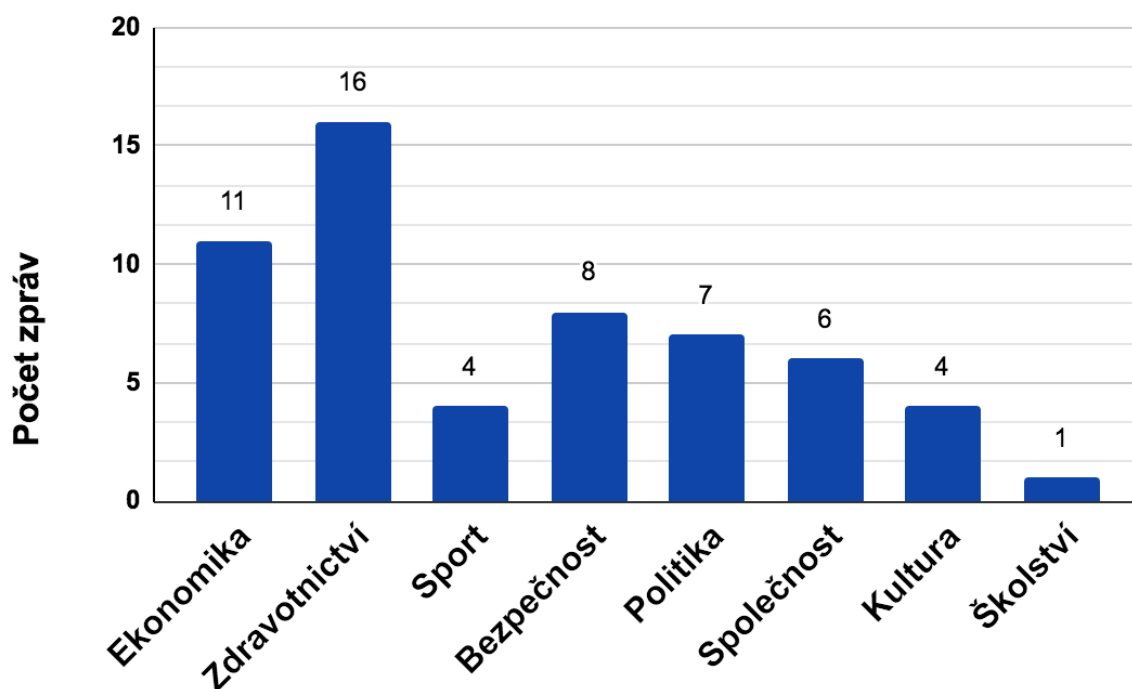
„Nemocnice Na Bulovce přebírá v těchto chvílích 30 plicních ventilátorů od evropské komise. Jde o zásoby z krizových skladů. Přes 100 přístrojů daruje Česku Holandsko, další pak Rakousko. Z Maďarska by mělo přijít 150 plicních ventilátorů.“ (Zprávy, Rádio Blaník, 24. 10. 2020)

Graf č. 9 – Formát č. 3 – Lokalita

Se snížením počtu zpráv se zúžil i výčet témat, která se do relací dostanou. U tohoto třetího zpravodajského modelu jsem prakticky využila jen polovinu kategorií. Šest z nich se v relacích vůbec neobjevilo.

Graf č. 10 – Formát č. 3 – Téma

Jasně dominovala zdravotnická témata. Tak by tomu zřejmě nebylo, pokud by se středem zájmu domácího i zahraničního zpravodajství v danou dobu nestalo jediné téma – pandemie covidu-19. Některé relace obsahlo takřka kompletně. Zmínka o koronaviru nechyběla

v různých souvislostech v žádné z relací. Ne vždy ale patřila taková informace do kategorie zdravotnictví. Šlo například o tuto zprávu, která spadá pod ekonomiku:

„Vláda dává zelenou programu Antivirus režimu A. Kromě toho schválila také navazující program Covid nájemné výzva dvě. To znamená, že všechny provozovny, které musí mít zavřeno, budou mít nárok na získání nájemného po dobu třech měsíců. Co všechno je v tom zahrnuto, říká ministr průmyslu a obchodu a dopravy Karel Havlíček: mb1410ks01. Příspěvek se dá získat i zpětně, to znamená za měsíce červenec, srpen a září.” (Zprávy, Rádio Blaník, 14. 10. 2020)

Právě ekonomika byla další hojně zastoupenou kategorií. Dá se říct, že i to částečně souvisí s pandemií, respektive s jejími ekonomickými dopady a následnými kompenzacemi. Šlo nicméně i o zprávy týkající se schvalování státního rozpočtu nebo například armádních výdajů.

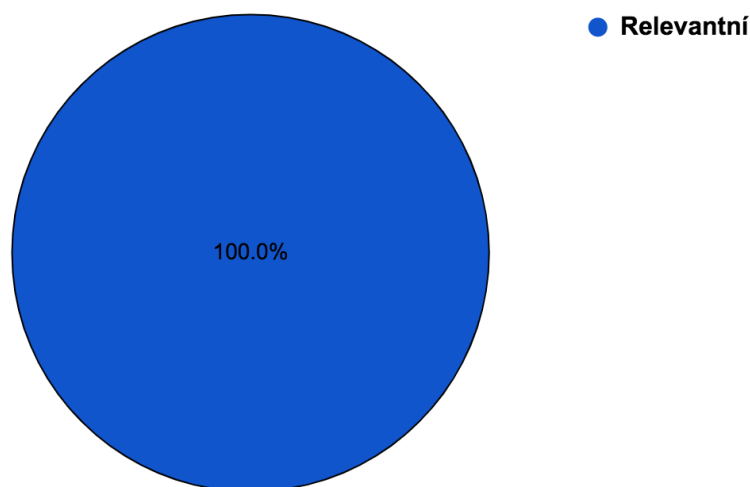
Hojně zastoupeny byly tradičně kategorie týkající se bezpečnosti a kriminality nebo společnosti. Nově se mezi ně dostala i politika, což je zřejmě dáno vysokým podílem domácích celostátních zpráv.

O něco méně se pak objevilo kulturních témat. Ubyla zřejmě kvůli minimálnímu zařazování regionálních informací. Pro pozvánky na kulturní akce už v tomto modelu zkrátka nezbyvá prostor. Svě místo si pak stejně jako v předchozích modelech obhájil sport. A jediná zpráva ve čtrnácti relacích byla věnována školství:

„Vládní nařízení uzavřela od středy všechny školy. Ty postupně přešly na distanční výuku. Právě školy byly silným zdrojem šíření nákazy koronavirem. Podle vicepremiéra a ministra vnitra Jana Hamáčka by současné problémy s covidem nebyly tak velké, kdyby se 1. září neotevřely.” (Zprávy, Rádio Blaník, 18. 10. 2020)

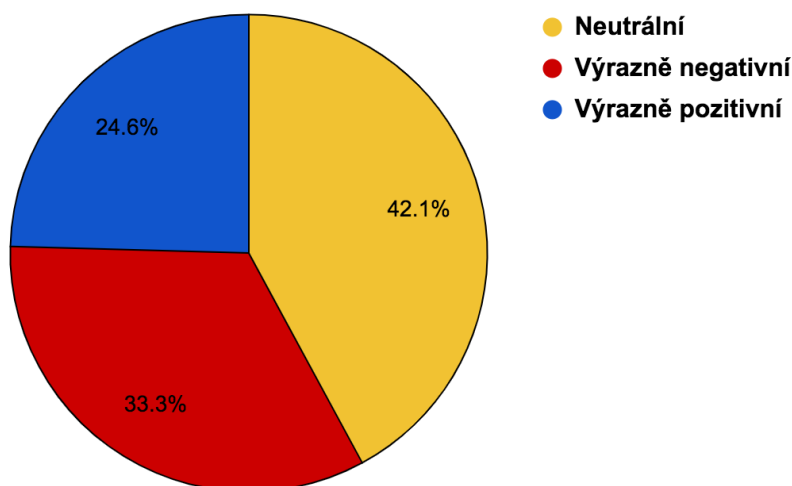
Všech 57 zpráv jsem vyhodnotila jako relevantní pro cílové posluchače Rádía Blaník. Výsledky zřejmě primárně ovlivnil samotný formát, ve kterém zkrátka nezbyvá prostor pro méně důležité zprávy. Z vlastní zkušenosti vím, že v předchozích modelech museli zprávaři často po vhodných informacích, splňujících kritéria, dlouze pátrat. Potřebovali splnit daný počet zpráv v relaci a do té se pak dostaly i informace, které nebyly pro posluchače dostatečně přínosné a zajímavé. Čas na hledání totiž nebyl neomezený a prioritní bylo stihnout relaci odehrát.

Graf č. 11 – Formát č. 3 – Relevance

Dalším faktorem, který měl na tento výsledek vliv, byla opět pandemie. Většina zpráv v relaci se totiž týkala důležitého dění ve vládě, ve sněmovně a v nemocnicích. Obsahovaly důležitá rozhodnutí, změny, nařízení a další informace, které lidé potřebovali znát.

Graf č. 12 – Formát č. 3 – Zabarvení

Další změna nastala oproti předchozím dvěma modelům u zabarvení zpráv. O něco málo přibýlo negativních zpráv, jde nicméně jen o jednotlivá procenta. Výrazně se ale proměnil poměr pozitivních a neutrálních zpráv. Pozitivních zřetelně ubylo – jde o víc než 24 %. Téměř dvojnásobný počet pak tvořily zprávy neutrální, byly čistě informativní a nešlo u nich jednoznačně určit, zda budou mít na většinu posluchačů výrazně negativní nebo pozitivní dopad. Znovu si myslím, že proměnu způsobil nejen úbytek odlehčených regionálních zpráv (zahrnujících například několikrát zmiňované kulturní pozvánky), ale i pandemie.

II. VII. IV. VYHODNOCENÍ HYPOTÉZ

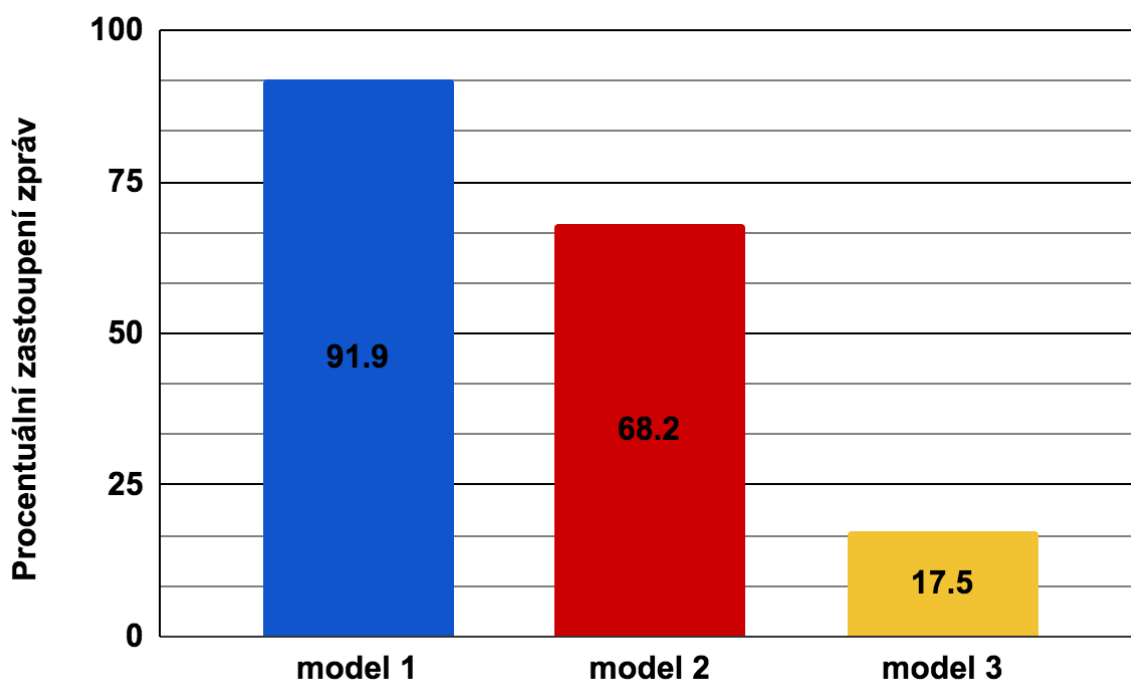
H1 – ČÁSTEČNĚ POTVRZENO

Před provedením průzkumu mě zajímalo, jaký prostor zaujímaly domácí regionální zprávy v jednotlivých zpravodajských formátech Rádia Blaník. Nejvíce jich podle očekávání bylo v prvním formátu – 91,9 %. Tehdy rádio opravdu precizně splňovalo status regionální stanice.

O něco nižší, ale přesto poměrně vysoké zastoupení, měly tyto zprávy v prostředním modelu – necelých 70 %. Stále tak lze rádio označit za převážně regionální.

Zásadní obrat ale nastal u třetího formátu. Regionální zprávy tu zaznamenaly výrazný propad. Ve zkoumané relaci se jich objevilo jen 17,5 %.

Graf č. 13 – Porovnání formátů – Lokalita – Zastoupení regionálních zpráv

Z toho vyplývá, že se částečně nepotvrdila má první hypotéza. S každým přechodem na nový zpravodajský systém sice regionálních zpráv skutečně ubývalo, špatně jsem ale odhadla tempo tohoto poklesu. Předpokládala jsem totiž, že regionální zprávy budou ve všech modelech zaujímat minimálně 20 %. V prvních dvou se tak skutečně stalo, třetí model ale skončil těsně pod touto hranicí.

H2 – ČÁSTEČNĚ POTVRZENO

Dále mě zajímalo zastoupení domácích zpráv jako celku. Správně jsem se domnívala, že budou ve všech třech modelech výrazně převažovat domácí zprávy. V prvním a posledním formátu se dokonce neobjevila jediná zahraniční zpráva. Prostor sice dostaly ve druhém modelu, byl ale minimální – 3,2 %.

Zároveň jsem si ale myslela, že budou ve všech zkoumaných relacích převažovat domácí centrální zprávy. To se u prvních dvou modelů nepotvrdilo. Jak už jsem zmínila, oba obhájily regionální status Rádía Blaník.

U nejnovějšího modelu se ale situace zásadně změnila. Naprostá většina zpráv byla celostátní – 82,5 %. Regionální zprávy byly zastoupeny jen okrajově.

H3 – VYVRÁCENO

Třetí hypotéza se týkala témat, která v relacích převažovala. Výsledky jsem se rozhodla vyhodnotit jako nedostatečné i pro její částečné potvrzení. Nejen, že jsem neodhadla pořadí témat co do četnosti, ale některá mnou favorizovaná se nedostala ani do první poloviny nejčastěji se objevujících.

Jako nejvíce zastoupené téma jsem označila politiku. To se ale nepotvrdilo ani u jednoho z formátů. Zastávala spíše průměrná místa – u prvního modelu byla na pátém místě, u druhého na šestém a u posledního na čtvrtém.

Významnější místo zaujalo účelové zpravodajství, přesto ale nešlo o prvenství. U prvního a druhého formátu sice skončilo na třetím a čtvrtém místě, u posledního se ale účelové zpravodajství vůbec neobjevilo. Zhruba podobně na tom byla i společnost.

Dá se nicméně říct, že jsem se trefila u tématu bezpečnosti. Ta se u prvního modelu objevila na druhém místě, u druhého formátu pak dokonce na prvním. Ve třetím modelu ale téma spadlo do průměru.

Podobně průměrné bylo i zdravotnictví. Ovšem až do třetího modelu, ve kterém zastávalo první místo. Výše jsem nicméně vysvětlila, že nebýt pandemie koronaviru, tak by pořadí témat bylo jiné a konkrétně zdravotnictví by se zřejmě opět nacházelo v průměru.

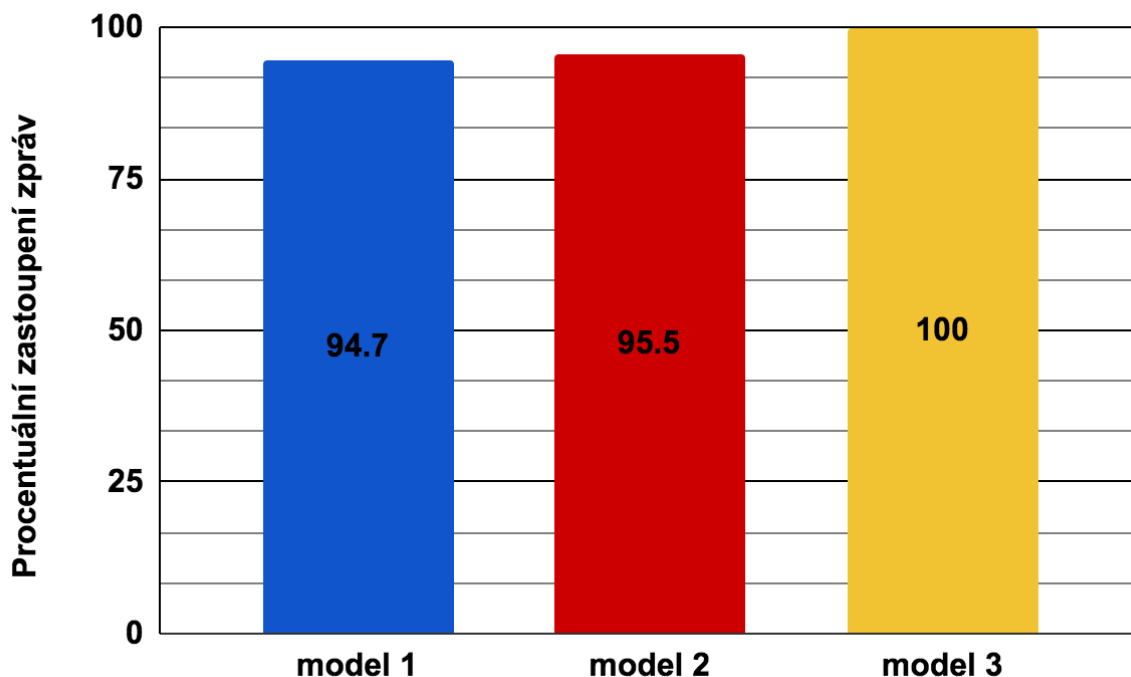
Špatně jsem tipovala i školství – u prvního modelu bylo sice zastoupeno průměrně, ale u dalších dvou zpravodajských formátů se ocitlo na posledních místech.

Přestože jsem s prvními dvěma zkoumanými modely pracovala, byla pro mě překvapením pozice kulturních témat. Do hypotézy jsem je vůbec nezařadila, přesto byla v

prvním modelu na prvním místě, u druhého pak těsně pod ním. Ve třetím modelu pak bylo jejich zastoupení minimální, což souvisí s nízkým výskytem domácích regionálních zpráv.

H4 – POTVRZENO

Graf č. 14 – Porovnání formátů – Relevance – Zastoupení relevantních zpráv

Ve čtvrté hypotéze jsem předpokládala, že naprostá většina zpráv bude ve všech zkoumaných relacích relevantní, srozumitelná a užitečná pro cílového posluchače Rádia Blaník. Důležitých pro mě bylo nejméně 70 % takových informací u každého ze tří zkoumaných modelů.

Výsledky předčily má očekávání. Jako relevantní jsem vyhodnotila drtinou většinu zkoumaných zpráv, u posledního modelu šlo dokonce o 100 %. Tato hypotéza se tedy jako jediná potvrdila.

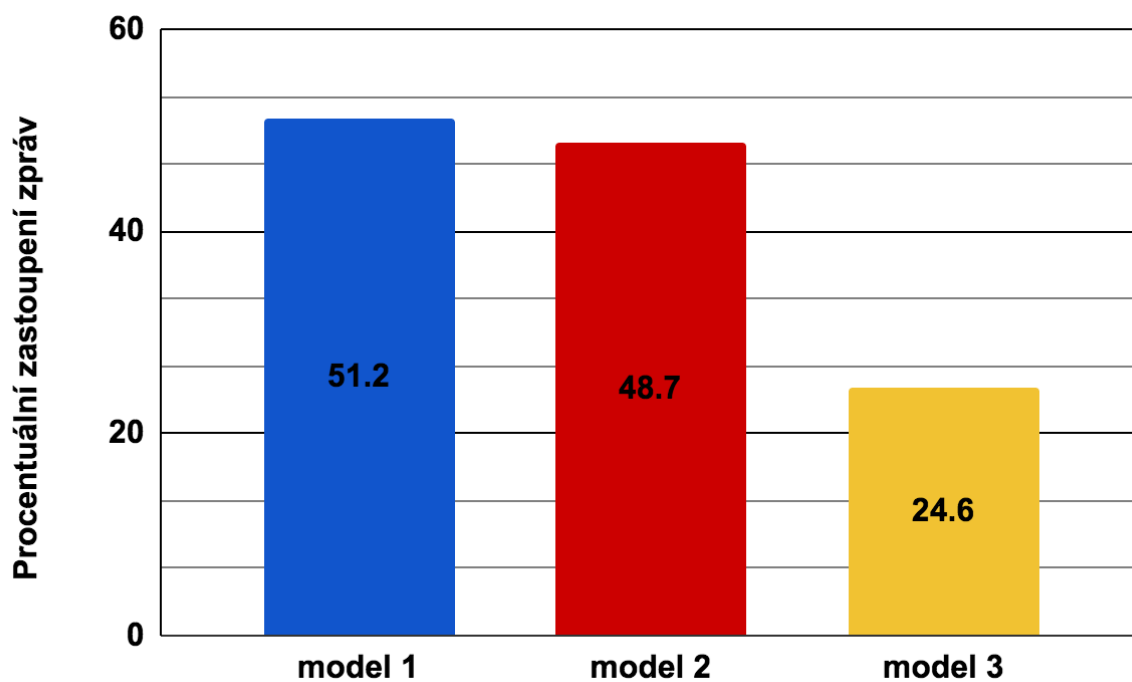
H5 – ČÁSTEČNĚ POTVRZENO

Poslední hypotéza se týkala zabarvení zpráv. Zajímalo mě, kolik jich je v relacích výrazně pozitivních. Už několikrát jsem totiž zmínila, že se Rádio Blaník prezentuje jako pozitivní, sluníčková stanice, která přináší dobrou náladu.

Můj předpoklad se bezpochyby potvrdil u prvních dvou modelů. V obou případech převýšil počet pozitivních zpráv mnou stanovenou hranici 30 %. Zastoupení takových informací bylo navíc u obou formátů velmi podobné.

Jiné to ale bylo u třetího modelu. Počet výrazně pozitivních zpráv podstatně klesl. Nejvíce totiž bylo v relacích neutrálních informací. Těsně nad 30 % se pak objevilo zpráv výrazně negativních. Zmíněné hranice pak pozitivní informace nedosáhly o 5,4 %.

Graf č. 15 – Porovnání formátů – Zabarvení – Zastoupení výrazně pozitivních zpráv

II. VIII. JAZYKOVÁ ANALÝZA

Pro dokreslení kompletního obrazu zpravodajství Rádia Blaník jsem se na závěr této diplomové práce rozhodla provést stručnou jazykovou analýzu jednotlivých zpráv, které jsem podrobila obsahové analýze.

Z předchozích kapitol je jasné, že se jedná o styl zpravodajský. Jednotlivé zprávy podávají informace o nových a aktuálních událostech. „*Základní funkci takových komunikátů lze vymezit jako funkci informativní, zpravovací.*” (Čechová, Krčmová, Minářová, 2008, 263)

Zpravodajské útvary, které můžeme ve všech relacích najít, jsou zpráva (zabývající se událostí, která už proběhla) a oznámení (informuje o něčem, co teprve probíhat bude). Do určité míry můžeme zmínit i interview (rozhovor mezi respondentem a novinářem), které najdeme v podobě už zmíněných zvuků uprostřed některých zpráv.

Ve většině případů jsou zprávy skutečně krátké, a jak zmiňuje vedení Rádia Blaník, tvoří je tři až čtyři věty. Pokud je u nějaké zprávy potřeba doplnit kontext a její stopáž je tedy delší, redaktoři často zařadí do relace nějakou mnohem kratší zprávu, aby se dodržela celková stopáž. Kromě toho se skutečně snaží používat spíše krátké, jasné a jednoduché věty. Typickými příklady jsou tyto zprávy:

„Pražští strážníci pomohli zraněné ženě. Ta ve svém bytě v Praze 9 upadla a nemohla vstát. Policisté vyrazili dveře bytu a k seniorce přivolali záchranáře.”

„V Tančícím domě je čtyřhvězdičkový hotel. Má 21 pokojů a z většiny je vidět na Pražský hrad. K investorům hotelu patří i bývalý fotbalista Vladimír Šmicer. Hotel má zatím smlouvu na deset let.” (oboje: Zprávy, Rádio Blaník, 20. 10. 2016)

Jazykové prostředky jsou čistě komerční. Místy se dají označit až za bulvární. Kromě jednoduchých slov a úderných vět používají redaktoři a moderátoři ve svých projevech pozitivní a pohodový tón hlasu. Většina zpráv neobsahuje žádnou reportáž a nenahlíží tudíž na témata do hloubky. Vždy ale odpovídají na základní novinářské otázky kdo, co, kde, kdy. Pokud je to potřeba, redaktoři občas využijí i otázku proč a informaci dál vysvětlí. Příkladem je tato zpráva:

„Prodej vepřína v Letech se komplikuje. Jeden z minoritních akcionářů společnosti, které velkovýkrma patří, chystá žalobu. Chce zpochybnit záměr firmy odprodat vepřín státu. Informuje o tom Česká televize. Vláda chce areál koupit a zbourat, protože stojí na místě bývalého koncentračního tábora pro Romy.“ (Zprávy, Rádio Blaník, 15. 9. 2017)

Na předchozích příkladech lze také doložit, že se redaktoři snaží používat přítomný čas, aby zdůraznili aktuálnost dané informace. A to, přestože zvláště v prvních dvou modelech relace často obsahují i události, které se staly předchozí den. Posluchačům to ale často není příznáno.

Projev zprávařů je v naprosté většině případů spisovný. Místy používají obecnou češtinu, která pomůže určité pojmy zjednodušit. Snaží se nepoužívat cizí slova a volí často až zobecněné a zjednodušené výrazy (pracovník, šéf, davy, veřejnost). Zaznamenat lze také pojmy, které mají vzbudit zájem a představitivost (ozýval se křik, budovou otřásl výbuch). Texty tak odpovídají svému účelu. Jde o mluvené slovo, a proto musí být pro posluchače srozumitelné a snadno pochopitelné.

Místy se objevují i pravopisné chyby. Ty se ale v mluveném projevu ztratí. Navíc jsou zřejmě zčásti zapříčiněny spěchem, ve kterém redaktoři často zprávy připravují.

Časté je využívání takzvaných automatizovaných výrazů. V jistých situacích jsou očekávané, konvenční a místy až klišoidní. Nejčastěji jde o frazeologické výrazy (vstoupit do dějin, šlo to jako po másle), obrazná vyjádření (romská otázka) nebo vazby s nepůvodními předložkami (v důsledku takového jednání, v jejich zájmu, s ohledem na děti, díky nim). Jde o pojmy a slovní spojení, která autoři používají k obohacení textu. Někdy je ale jejich použití nadbytečné, a jak už jsem naznačila, může jít spíše o klišé. Takový frazém najdeme v následujícím příkladu:

*„Vláda **dává zelenou** programu Antivirus režimu A. Kromě toho schválila také navazující program Covid nájemné výzva dvě. To znamená, že všechny provozovny, které musí mít zavřeno, budou mít nárok na získání nájemného po dobu třech měsíců...“ (Zprávy, Rádio Blaník, 14. 10. 2020)*

Na druhé straně lze ale zaznamenat i výrazy aktualizované. Jde o snahu vytvářet nové výrazové prostředky. Jsou nečekané, neobvyklé a neotřelé. Jde například o výrazy: být na koni, nervák, v centru města to vše.

„Tropům v Česku odzvonilo. O slovo se hlásí podzim. V následujících čtyřech týdnech bude podle meteorologů nejtepleji na přelomu září a října, kdy se mají denní maxima pohybovat kolem devatenácti stupňů. S pokračujícím podzimem budou průměrné teploty pozvolna klesat.” (Zprávy, Rádio Blaník, 18. 9. 2017)

Může jít i o obměněné frazémy (dvakrát měřil a jednou střílel). U sportovních zpráv pak lze zaznamenat aktualizaci formou eliptického shodného přívlastku (desetibodová Sparta – tým se ziskem deseti bodů). Častým používáním ale mohou i tyto výrazy zevšednět a stát se zmiňovaným klišé.

Poměrně často také redaktoři ve zprávách využívají subjektivní hodnocení nebo emoční zabarvení. Ve zkoumaných relacích se tento jev nejčastěji objevoval v prvních dvou formátech a spíše v regionálních zprávách. Tady je jedna z nich:

*„Policisté v Hlinsku odhalili opilou řidičku. Žena měla velké problémy už při vystupování z auta. Následná dechová zkouška u ní prokázala skoro 4 promile alkoholu. **Ještě horší bylo**, že dotyčná vezla v autě svoji malou dcerku.”* (Zprávy, Rádio Blaník, 23. 10. 2016)

Přestože v běžném zpravodajství nejde o žádoucí výrazy, ze zkušeností, které jsem získala během praxe ve zpravodajství Rádía Blaník, vím, že se takové pojmy používají a často jsou i vyžadovány. Znovu je to dáno cílovou skupinou stanice. Redaktoři se tak chtějí posluchačům přiblížit a takzvaně se s nimi naladit na stejnou vlnu. Nejčastěji subjektivní hodnocení využívají právě v případě informování o kriminálních událostech. U nich se dá předpokládat, že budou širokou veřejností odsuzovány, a proto si mohou zprávaři, stejně jako v uvedené zprávě o opilé a nezodpovědné matce malého dítěte, dovolit vyjádřit společností očekávaný a sdílený názor.

Na závěr musím nicméně konstatovat, že jsem se v průběhu zkoumání relací nesešla se zprávami, u kterých by nevhodná stylistika narušovala smysl sdělení a způsobila, že by daná informace nebyla pochopitelná. I přes velmi omezený čas, který zprávaři na každou relaci mají, byla struktura většiny textů promyšlená, pochopitelná a splňovala většinu náležitostí zpravodajského informačního stylu.

ZÁVĚR

Cílem mé diplomové práce bylo poskytnout komplexní pohled na zpravodajství Rádia Blaník tak, jak se měnilo a vyvíjelo od svého vzniku. Domnívám se, že jsem vytvořila dostatečný teoretický základ pro nastínění kontextu potřebného pro pochopení tématu i historického dění.

Následně jsem podrobně a přehledně uvedla základní informace o samotné rádiové stanici – její historii i současnosti. Část práce jsem také věnovala podrobnému popisu všech tří modelů zpravodajských relací, které rádio v průběhu historie využívalo.

A v neposlední řadě jsem podrobila relace všech těchto tří formátů obsahové a jazykové analýze, abych potvrdila nebo případně vyvrátila pravdivost uvedených teoretických informací.

Přestože jsem byla zhruba tři roky součástí zpravodajského týmu Rádia Blaník, výsledky analýzy pro mě byly v mnoha ohledech překvapující. Ačkoliv jsem totiž při tvoření výzkumných otázek a hypotéz vycházela ze svých zkušeností, zcela se potvrdila pouze jediná.

Šlo o tvrzení, že naprostá většina zpráv bude relevantní pro cílové posluchače. Přestože se hypotéza potvrdila, výsledky mě překvapily. Jako relevantní jsem totiž vyhodnotila drtivou většinu všech zkoumaných zpráv.

Vyvrátit se pak podařilo jedinou hypotézu. Nepodařilo se mi totiž správně určit témata, která budou v relacích nejčastěji zastoupena. Ačkoliv jsem se na tvorbě zpravodajství v rámci prvního a druhého modelu podílela, neuvědomila jsem si, jak často se v relacích objevují kulturní témata. Ta jsem se přitom na začátku výzkumu rozhodla řadit do kategorie „společnost“. Hned po prvních prozkoumaných relacích mi ale bylo jasné, že kvůli velkému zastoupení kulturních témat je žádoucí, abych pro ně vytvořila samostatnou kategorii. Byla jsem proto nucena proměnné upravit a výzkum začít znovu.

Zbylé tři hypotézy se pak podařilo potvrdit pouze částečně. U té první sice byla pravda, že s každým přechodem na nový zpravodajský systém ubylo regionálních zpráv. Domnívala jsem se ale, že ve všech zůstanou podstatně zastoupeny. To se potvrdilo u prvních dvou modelů, kde byly regionální zprávy v jasné převaze nad celostátními. U třetího formátu je ale evidentní odklon od regionů. Tyto výsledky tak z hlediska zpravodajství zpochybňují tvrzení současného vedení, které jsem zmínila v teoretické části, že je Rádio Blaník stále regionální stanicí. (Zdůrazňuji „z hlediska zpravodajství“. Z teoretické části totiž vyplývá, že Rádio Blaník zařazuje do vysílání i takzvané regionální bloky a řadu dalších regionálních akcí a aktivit. Nejsem tedy schopna posoudit odklon od regionů v rámci celé stanice.)

U druhé hypotézy jsem se sice správně domnívala, že ve všech relacích budou převažovat domácí informace, spletla jsem se ale, když jsem si myslela, že nejvíc bude zpráv s celostátním významem.

Částečně se potvrdila i poslední hypotéza. U prvních dvou modelů totiž výrazně převažovaly pozitivně zabarvené zprávy. U třetího modelu, který jsem neměla možnost si v praxi vyzkoušet, je ale jasně viditelný razantní pokles takových zpráv na úkor jiných proměnných. Znovu je na zvážení, zda tedy stále platí pozitivní a sluníčková charakteristika stanice. I tady ale musím zdůraznit, že konstatuji odklon od positivity pouze z hlediska zpravodajství.

Následně jsem popsala jazykové standardy, které redaktoři Rádia Blaník využívali a využívají při tvoření jednotlivých relací. Až na drobnosti se tato praxe neliší od běžných zpravodajských textů. Novinářské normy se zprávařům dařilo plnit i přes obrovský objem zpráv a relací, které tvořili v prvních dvou formátech v čase, který byl často hraniční. To se s aktuálním modelem do jisté míry změnilo. Přinesl s sebou nicméně jiné výzvy v podobě živého vysílání.

SUMMARY

My thesis aims to provide a comprehensive view of Radio Blaník newscast as it has changed and evolved since its start. I believe that I have provided a sufficient theoretical basis for outlining the context necessary for understanding of the topic and historical development.

I have also presented a detailed overview of basic information about the radio station itself – its history and its current situation. I have also devoted part of the thesis to a detailed description of all three newscast models used by the radio throughout its history.

Last but not least, I have analysed the newscasts of all three formats in terms of content and language in order to confirm or, where appropriate, to disconfirm the veracity of the theoretical information provided.

Although I was part of the Radio Blaník news team for about three years, I found the analysis results surprising in many ways. Although I have built on my experience when preparing research questions and hypotheses, only one has been fully confirmed. It was the claim that the vast majority of the news would be relevant for the audience. Although the hypothesis was confirmed, I was surprised by the results. I assessed the vast majority of all the news examined as relevant.

I have disconfirmed only one hypothesis. I was not able to correctly identify the topics most frequently represented in the newscasts. Although I was involved in news production in the first and second model, I did not realise the frequency of news coverage of cultural topics. At the beginning of my research, I decided to classify them as “*Society*”. However, right after the first newscasts examined, it was clear that, because of the large representation of cultural topics, it was advisable to create a separate category for them. I therefore had to modify the variables and start the research again.

The other three hypotheses were then confirmed only partially. For the first one, it was true that regional news coverage has been reduced with every transition to a new newscast system. However, I thought that the regional news would remain substantially represented in all of them. This was confirmed in the first two models where regional news was clearly above the national level. However, for the third format, a clear decline in regional news can be seen. In terms of newscast, these results thus cast doubt on the current management’s claim, which I mentioned in the theoretical section, that Radio Blaník is still a regional radio station. (I emphasise “*from the point of view of newscast*”). The theoretical part shows that Radio Blaník

also broadcasts regional blocks of news and a number of other regional events and activities. That is why I am not able to assess the decline in regional news within the entire radio station.) In the second hypothesis, I correctly assumed that domestic information would prevail in all newscasts, but I was mistaken about the fact that the national news would represent the majority.

The last hypothesis was partially confirmed too. Positive news prevailed considerably in the first two models. However, for the third model, which I did not have the opportunity to test in practice, there was a clearly visible sharp drop in such news as against other variables. It is worth considering again whether the positive and optimistic characteristics of the station still apply. However, I must also stress here that I note a decline in the positive nature only from the point of view of newscast.

I then described the language standards used by editors of Radio Blaník when preparing individual newscasts. Apart from some details, this practice does not differ from common newscast texts. The newsmen were able to comply with news standards despite the huge volume of news and newscasts which they were preparing within very tight deadlines in the first two formats. This has changed with the current model. Nevertheless, it has brought about other challenges in the form of live broadcasting.

ZDROJE

POUŽITÁ LITERATURA:

BEDNAŘÍK, Petr, Jan JIRÁK a Barbara KÖPPLOVÁ. Dějiny českých médií: od počátku do současnosti. Praha: Grada, 2011. Žurnalistika a komunikace. ISBN 978-80-247-3028-8.

BĚHAL, Rostislav. *Kdo je kdo v sedmdesátileté historii Českého rozhlasu*. Praha: Sdružení pro rozhlasovou tvorbu, 1996, 288 s. ISBN 80-238-0493-6.

ČECHOVÁ, Marie, KRČMOVÁ, Marie a MINÁŘOVÁ, Eva. *Současná stylistika*. Vydání první. Praha: Lidové noviny, 2008, s. 382. ISBN 978-80-7106-961-4.

JEŠUTOVÁ, Eva. *Od mikrofonu k posluchačům: z osmi desetiletí Českého rozhlasu*. Praha: Český rozhlas, 2003, 667 s. ISBN 80-86762-00-9.

JIRÁK, Jan, 2004. Média veřejné služby. In: REIFOVÁ, Irena a kolektiv. *Slovník mediální komunikace*. Vyd. 1. Praha: Portál. ISBN: 80-7178-926-7.

JIRÁK, J., KÖPPLOVÁ, B.: *Masová média*. Praha: Portál, 2009, s. 284. ISBN 978-80-7367-466-3.

KONČELÍK, Jakub, Pavel VEČEŘA a Petr ORSÁG. *Dějiny českých médií 20. století*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2010, 310 s., xxxii s. obr. příl. ISBN 978-80-7367-698-8.

KÖPPLOVÁ, B., KÖPPL, L. *Dějiny světové žurnalistiky. Celý svět je v novinách: Tisk od počátku světové žurnalistiky do nástupu imperialismu*. 1. vyd. Praha: Novinář, 1989. 332 s. ISBN 8070772166.

MARŠÍK, Josef. *Úvod do teorie rozhlasového programu*. Praha: Karolinum, 1995. 106 s. ISBN 80-7184-013-0.

MCQUAIL, Denis. *Úvod do teorie masové komunikace*. Denis McQuail; [z anglického originálu... přeložili Jan Jiráka a Marcel Kabát; s českou předmluvou Jana Jiráka]. Vyd. 3. Praha: Portál, 2007, 447 s. ISBN 9788073673383.

MORAVEC, Václav. *Deset let duálního systému rozhlasového vysílání (1989–1999)*. Svět rozhlasu: bulletin o rozhlasové práci. 2000, 159 s. ISSN: 1213-3817.

OSVALDOVÁ, Barbora a HALADA, Jan a kol. *Praktická encyklopedie žurnalistiky a marketingové komunikace*. 3., rozš. Vyd. Praha: Libri, 2007. ISBN 978-80-7277-266-7.

OSVALDOVÁ, Barbora. *Zpravodajství v médiích*. Vyd. 2. Praha: Karolinum, 2011. 144 s. ISBN 978-80-246-1899-9.

SHOEMAKER, Pamela; REESE, Stephen. *Mediating the Message: Theories of Influences on Mass Media Content*. druhé. vyd. New York: Longman, 1996. 313 s. ISBN 0-8013-1251-5.

SHOEMAKER, Pamela J. *A New Gatekeeping Model*. In *Social Meanings of News: A text – reader*. BERKOWITZ, Dan. 1. vyd. SAGE, 1997. 57 s. ISBN 0-7619-0075-4.

SCHULZ, Winfried a Barbara KÖPPLOVÁ. *Analýza obsahu mediálních sdělení*. Praha: Karolinum, 1998. ISBN 80-7184-548-5.

ŠKODOVÁ, M. (ed.), ČERVENKA, J.: *Agenda-setting: teoretické přístupy*. Praha: Sociologický ústav Akademie věd ČR, 2008, s. 41. ISBN 978-80-7330-151-4.

TRAMPOTA, Tomáš. *Zpravodajství*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2006, 191 s. ISBN 80-736-7096-8.

TRAMPOTA, Tomáš. *Česká média a Evropská unie: 20 smazávání hranic: soubor vědeckých informací*. 1. vyd. Praha: Metropolitní univerzita, 2009, 177 s. ISBN 978-80-86855-50-9.

TRAMPOTA, Tomáš a Martina VOJTĚCHOVSKÁ. *Metody výzkumu médií*. Praha: Portál, 2010. ISBN 978-80-7367-683-4.

WEAVER, D. H., WILHOIT, G. C.: *The American Journalist: A Portrait of US News People and their Work*. Indiana University Press, 1986. 216 s. ISBN 978-0-253-30602-9.

INTERNETOVÉ ZDROJE:

KARLÍK, Martin. „Je sechs hodin.“ *Před 75 lety začalo Pražské povstání [online]*. 2020 [cit. 2021-02-23]. Dostupné z: <https://temata.rozhlas.cz/je-sechs-hodin-pred-75-lety-zacalo-prazske-povstani-8044689>

KRUPÍČKA, Miroslav a Dita KRÍŽOVÁ. *Historie rozhlasu v kostce [online]*. 2017 [cit. 2021-02-23]. Dostupné z: <https://temata.rozhlas.cz/historie-rozhlasu-v-kostce-7983541>

INTERVIEW:

Interview s Danielem RUMPLÍKEM, programovým ředitelem Rádía Blaník od roku 1999. Praha, 14. 12. 2017.

Interview s Ivou HORÁKOVOU, bývalou šéfredaktorkou Rádía Blaník, 2005–2015 vedla zpravodajství Rádía Blaník. Praha, 3. 3. 2017.

Interview s Terezou MUSILOVOU, současnou šéfredaktorkou Rádía Blaník, od roku 2015 vede zpravodajství Rádía Blaník. Praha, 15. 10. 2020.

SEZNAM GRAFŮ

Graf č. 1 – Formát č. 1 – Lokalita	54
Graf č. 2 – Formát č. 1 – Téma	55
Graf č. 3 – Formát č. 1 – Relevance	56
Graf č. 4 – Formát č. 1 – Zabarvení	57
Graf č. 5 – Formát č. 2 – Lokalita	57
Graf č. 6 – Formát č. 2 – Téma	58
Graf č. 7 – Formát č. 2 – Relevance	59
Graf č. 8 – Formát č. 2 – Zabarvení	60
Graf č. 9 – Formát č. 3 – Lokalita	61
Graf č. 10 – Formát č. 3 – Téma	61
Graf č. 11 – Formát č. 3 – Relevance	63
Graf č. 12 – Formát č. 3 – Zabarvení	63
Graf č. 13 – Porovnání formátů – Lokalita – Zastoupení regionálních zpráv	64
Graf č. 14 – Porovnání formátů – Relevance – Zastoupení relevantních zpráv	66
Graf č. 15 – Porovnání formátů – Zabarvení – Zastoupení výrazně pozitivních zpráv	67

Institut komunikačních studií a žurnalistiky FSV UK
Teze MAGISTERSKÉ diplomové práce

TUTO ČÁST VYPLŇUJE STUDENT/KA:

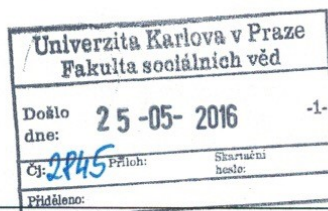
Příjmení a jméno diplomantky/diplomanta:
Veronika Chraščová

Razítko podatelny:

Imatrikulační ročník diplomantky/diplomanta:
2012

E-mail diplomantky/diplomanta:
chrascova.v@gmail.com

Studijní obor/forma studia:
Mediální studia komb.

Předpokládaný název práce v češtině:
Zpravodajství Rádia Blaník

Předpokládaný název práce v angličtině:
News of Radio Blaník

Předpokládaný termín dokončení (semestr, akademický rok – vzor: ZS 2012/2013)
(diplomovou práci je možné odevzdat nejdříve po dvou semestrech od schválení tezí)
LS 2016/2017

Charakteristika tématu a jeho dosavadní zpracování (max. 1800 znaků):

Tématem diplomové práce je zpravodajský program Rádia Blaník. Rozhlasovému zpravodajství byla již věnována řada prací, a to jak diplomových, tak také odborných. Některé z nich byly zaměřeny také na zpravodajské relace soukromých rozhlasových stanic, avšak žádná studie nebyla věnována zpravodajství stanice Rádio Blaník. Proto jsem se rozhodla analyzovat specifiku zpravodajské tvorby tohoto rádia, a to na základě rozboru jeho vysílání ve vybraném časovém úseku.

Předpokládaný cíl práce, případně formulace problému, výzkumné otázky nebo hypotézy (max. 1800 znaků):

Cílem práce je analyzovat a zhodnotit zpravodajské relace Rádia Blaník a proces jejich výroby. Kromě charakteristiky zpravodajského systému, práce redaktorů a podrobného popisu relací, se zaměřím také na přechod ze současného zpravodajského systému na nový, a důvody, kvůli kterým ke změně dochází. Ve své práci také mimo jiné zohledním cílovou skupinu posluchačů rádia. Základem bude analýza zpravodajské tvorby ve vybraném časovém úseku.

Předpokládaná struktura práce (rozdělení do jednotlivých kapitol a podkapitol se stručnou charakteristikou jejich obsahu):

Úvod – představení a zdůvodnění výběru tématu, plánovaný průběh práce, předpoklady a cíl

- 1) **Teoretická východiska práce** – rozhlas, charakteristika a specifika rozhlasové práce a zpravodajství
 - 2) **Technicko – kulturní vývoj rozhlasového zpravodajství na našem území od počátku vysílání do současnosti**
 - 3) **Charakteristika komerčního rozhlasového vysílání**
 - 4) **Rádio Blaník** – zařazení do mediálního systému, charakteristika a popis rádia, vysílací formát, cílová skupina posluchačů, pokrytí
 - 5) **Zpravodajství Rádia Blaník** – historie a vývoj zpravodajství rádia, charakteristika a popis zpravodajských relací a jednotlivých zpravodajských okruhů, fungování redakce, starého a nového redakčního systému (včetně přechodu mezi nimi)
 - 6) **Praktická část: analýza zpravodajství Rádia Blaník** – kvantitativní obsahová analýza zpravodajských relací v určitém časovém období na základě předem určených hypotéz
- Závěr** – shrnutí veškerých zjištění vyplývajících z výzkumu a jejich přínos, vyvrácení/potvrzení hypotéz, použitá literatura

Vymezení podkladového materiálu (např. titul periodika a analyzované období):

Analýza zpravodajských relací vysílaných ve 14:00 ve dvou čtrnáctidenních cyklech s měsíčním odstupem.

Metody (techniky) zpracování materiálu:

Kvantitativní a kvalitativní obsahová, žánrová a jazyková analýza

Základní literatura (nejméně 5 nejdůležitějších titulů k tématu a metodě jeho zpracování; u všech titulů je nutné uvést stručnou anotaci na 2-5 řádků):

Jiráček, J.; Köpplová B. Masová média. Praha: Portál 2009.

Autoři nabízejí podrobné uvedení do studia médií z hlediska sociálněvědní disciplíny mediální studia. Jejich ústředním zájmem je mediální komunikace jako obecný pojem, který zahrnuje institucionalizovanou symbolickou interakci a složky, které se na ní podílejí, tedy média, publikum, společenský kontext. Jde o pohled, který bere v úvahu historii i současnost mediální scény i mediálních studií u nás.

Osvaldová B. a kol. Zpravodajství v médiích. Praha: Karolinum 2011.

Knihy mapuje různé oblasti zpravodajství - počínaje nejstarší žurnalistikou psanou, přes agenturní, audiovizuální, fotožurnalistiku, až po produkci tzv. nových médií. Samostatná kapitola je věnována jazyku zpráv a zpravodajství.

Maršík, J. Úvod do teorie rozhlasového programu. Univerzita Karlova, Praha 1995.

Skriptum shrnuje a třídí dosavadní poznatky z oblasti rozhlasového programu. Publikace se věnuje jednotlivým typům rozhlasových programů a vývoji programové skladby rozhlasových stanic.

Maršík, J. Výběrový slovníček termínů slovesné rozhlasové tvorby. Praha: Sdružení pro rozhlasovou tvorbu, 1999.

Přehled vybraných pojmů rozhlasové slovesné tvorby poskytuje základní orientaci v pojmech a výrazech, které jsou nepostradatelné pro porozumění rozhlasové praxi.

Deset let duálního systému rozhlasového vysílání: 1989-1999 / Václav Moravec. Praha: Český rozhlas, 2000.

Titul se zabývá okolnostmi vzniku soukromého rozhlasového vysílání, jeho proměnami a soužitím s vysíláním veřejné služby. Zaměřuje se také na obsah jednotlivých stanic.

Jeřutová, E. Od mikrofonu k posluchačům :z osmi desetiletí českého rozhlasu. Vyd. 1. Praha: Český rozhlas, 2003. 667 s. ISBN 80-86762-00-9.

Titul popisuje historii rozhlasového vysílání v Československu/České republice od jeho vzniku do roku 2003. Kniha se věnuje vývoji programu, organizační struktuře, legislativě, významným osobnostem i rozhlasové technice a technologiím.

Schulz, W. aj. Analýza obsahu mediálních sdělení. Praha : Karolinum, 1998. 134 s.

Knihy poskytuje úvod do problematiky obsahové analýzy masově mediovaných textů. Mimo jiné uvádí do problematiky vztahu médií a veřejné sféry, ukazuje způsoby kvantitativního rozboru masově mediovaných sdělení a vyhodnocování zpravodajství. Část knihy přináší konkrétní výsledky projektu, který se zabýval zobrazováním tzv. vánoční krize v České televizi na přelomu let 2000 a 2001 ve zpravodajství Českého rozhlasu.

Diplomové a disertační práce k tématu (seznam bakalářských, magisterských a doktorských prací, které byly k tématu obhájeny na UK, případně dalších oborově blízkých fakultách či vysokých školách za posledních pět let)

JEŽKOVÁ, Markéta. Komparace zpravodajských relací Rádia Impuls, Frekvence 1 a Evropa 2 v listopadu 2011. Praha, 2013. 51 s. Diplomová práce (Bc.) Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut komunikačních studií a žurnalistiky. Katedra mediálních studií. Vedoucí diplomové práce PhDr. Václav Moravec, Ph.D.

BAUMOVÁ, Anna. Zpravodajství a publicistika ve vysílání Rádia Česko. Praha: Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut komunikačních studií a žurnalistiky, Katedra žurnalistiky, 2010. 91 s. Vedoucí bakalářské práce PhDr. Josef Maršík, CSc.

SUCHAN, Jan. Proměny profese pracovníka zpravodajské směny v Československém/Českém rozhlase. Praha, 2014. 120 s. Diplomová práce (Mgr.) Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut komunikačních studií a žurnalistiky. Katedra mediálních studií. Vedoucí diplomové práce PhDr. Josef Maršík, CSc.

Datum / Podpis studenta/ky

25.5.16

TUTO ČÁST VYPLŇUJE PEDAGOG/PEDAGOŽKA:

Doporučení k tématu, struktuře a technice zpracování materiálu:

Případné doporučení dalších titulů literatury předepsané ke zpracování tématu:

Potvrzuji, že výše uvedené teze jsem s jejich autorem/kou konzultoval(a) a že téma odpovídá mému oborovému zaměření a oblasti odborné práce, kterou na FSV UK vykonávám.

Souhlasím s tím, že budu vedoucí(m) této práce.

PhDr. JOSEF TIARŠÍK, CSc.

25.5.2016

Příjmení a jméno pedagožky/pedagoga

Datum / Podpis pedagožky/pedagoga

TEZE JE NUTNO ODEVZDAT VYTIŠTĚNÉ, PODEPSANÉ A VE DVOU VYHOTOVENÍCH DO TERMÍNU UVEDENÉHO V HARMONOGRAMU PŘÍSLUŠNÉHO AKADEMICKÉHO ROKU, A TO PROSTŘEDNICTVÍM PODATELNY FSV UK. PŘIJATÉ TEZE JE NUTNÉ SI VYZVEDNOUT V SEKRETARIÁTU PŘÍSLUŠNÉ KATEDRY A NECHAT VEVÁZAT DO OBOU VÝTISKŮ DIPLOMOVÉ PRÁCE.

TEZE NA IKSŽ SCHVALUJE VEDOUcí PŘÍSLUŠNÉ KATEDRY.